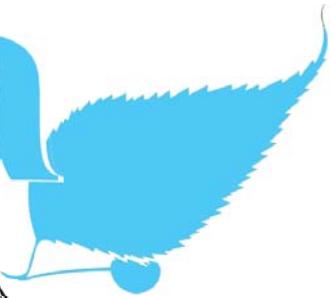

Ladonja

Vjerski informativno-kulturni list

KRIZMA
Dar Duha Svetoga

Crkva sv. Servula u Bujama

Zupna crkva sv. Servula u Bujama podignuta je na temeljima stare trobrodne romaničko-gotičke crkve iz 13. st. Tijekom 18. st., zbog čestih boravaka novigradskih biskupa u Bujama, postala je važno duhovno središte. Ova je crkva izgrađena u barokno-klasicističkom stilu, veličanstvene arhitekture: bačvasti svod, eliptična kupola, slavoluk prezbiterija koji podupiru veliki kameni stupovi, široki vijenci i pilastri koji stvaraju dojam monumentalnosti i prozračnosti.

Na nedovršenoj fasadi još su vidljivi mnogi elementi stare porušene crkve, dok je portal s lunetom u obliku morske školjke jedini dovršeni dio pročelja.

Zanimljiva je sudsreda zvonika: Piran dobiva dopuštenje Venecije da ga sruši pod optužbom da se s njega špijuniraju zbivanja u gradu soli. Bujci su 1480. na istome mjestu podigli još viši zvonik po uzoru na onoga u Akvileji.

Crkva ima sedam oltara, a na glavnem dva su remek-djela iz 1737.: skulpture sv. Servula i sv. Sebastijana. Na bočnom je zidu prezbiterija slika "Smrt biskupa Negrija" s panoratom Buja iz 18. st. Na zidu u pozadini glavnog oltara nalaze se dvije slike izuzetne umjetničke vrijednosti s prikazom "Čuda" i "Mučenja sv. Servula", bujskog zaštitnika. Unutrašnje zidove crkve krasiti pet velikih platna iz 18. st.

Godine 1794. izgrađeni su i bogato ukrašeni propovjedaonica i biskupski tron. Orgulje su izrađene 1791. godine.

Župom sv. Servula u Bujama upravlja vlč. Mladen Milohanić.

Spomendani

3. svibnja sv. Filip i Jakov – župa Filijana; Sv. Križ – župa Draguć; 1998. preminuo vlč. Ratislav Udovičić, rođen 1920. u Sv. Petru u Šumi, zaređen 1944. Službova u Buzetu, Črncici, Roču i Humu; 1978. preminuo vlč. Natale Silvani, rođen u Trstu 1899., zaređen 1922., službova u Bujama, Draguću, Roču i Buzetu.

4. svibnja 1977. preminuo vlč. Milivoj Barković, rođen 1915. u Brseču, zaređen 1939., službova u Buzetu, Rovinju i Puli.

6. svibnja 1949. preminuo vlč. Josip Grašić, rođen 1863. u Sv. Križu (Kranj), zaređen 1886., službova u Gračiću, Pićnu i Bermu gdje je podigao novu crkvu i zvonik.

12. svibnja, sv. Pankracije – župa Brkač.

13. svibnja, Gospa Fatimska – župa Donji Labin; 1919. preminuo vlč. Anton Kalac, rođen 1849. u Žbrlinima kraj Pazina, najduže službova u Pazinu i Buzetu, autor himne istarskih Hrvata „Predobri Bože“.

17. svibnja, Uzašače.

21. svibnja 1985. preminuo vlč. Antonio Oržan, rođen u Lovrečici 1912.,

Papa proslavio 85. rođendan

Papa Benedikt XVI. proslavio je skromno i bez velikog odjeka u javnosti, 16. travnja, 85. rođendan. Jedini „službeni“ dio proslave bilo je primanje bavarskog izaslanstva.

Tri dana kasnije obilježio je sedmu obljetnicu pontifikata.

Papi su pristigle čestitke iz cijelog svijeta. Premda u mnogočemu drukčiji od svog prethodnika, Papa uživa iznimnu popularnost, što se vidjelo i za posjeta Meksiku i Kubi. Bliži suradnici kažu da su oduševljeni njegovom radnom energijom i intelektualnim kapacetetom koji je i u poodmaklim godinama ostao jednako intrigantan. Godine podnosi vrlo dobro, iako je primjetno da su ga

službova u Račicama i Šterni.

23. svibnja, sv. Peregrin – župa Umag; godine 2005. preminuo vlč. Josip Šajina, rođen 1933. u Lanišću, zaređen 1958., profesor u sjemeništu, VTŠ u Pazinu i VBŠ u Rijeci, ekonom i kancelar Biskupije.

24. svibnja, sv. Servul – župa Buje; 1898. preminuo vlč. Petar Studenac, rođen u Rijeci 1811., zaređen 1834., upravlja župom Muntrilj i do smrti Kanfanar.

27. svibnja, Duhovi.

28. svibnja 1996. preminuo vlč. Josip Sinožić, rođen 1921. u Sv. Ivanu od Sterne, zaređen 1946., službova u Motovunskim Novakima, Vižinadi, Materadi i Kršetama.

30. svibnja 1981. preminuo vlč. Atilje Palman, rođen 1919. u Trvižu, zaređen 1946., službova u Sv. Mateju, Sutivancu, Balama i Zarečju; 2002. preminuo vlč. Andelko Grubišić, rođen 1922. u Sutivancu, zaređen 1947., službova u Zrenju, Oprtlju, Završju, Pregari, Skitači, Nedeščini, Šumberu, Vrsaru, Funtani, Kršanu.

31. svibnja, Pohođenje BDM – župe Bale i Pomer; sv. Kancijan i dr. – župa Lanišće.

„uhvatile“ godine. Štete ga koliko je to moguće, ali i dalje najveći dio svojih obveza obavlja kao i prije. „Pozivam vas da za mene molite kako bi mi Gospodin dao snage da provedem zadaću koju mi je povjerio“, rekao je vjernicima okupljenima na Trgu sv. Petra.

Papa Benedikt XVI. se od svojih prethodnika razlikuje po tome što je jedini kojega se javnost može sjećati da je javno progovorio o mogućnosti povlačenja s dužnosti: napisao je da ne bi oklijevao odstupiti s dužnosti kad bi osjetio da „fizički, psihološki i duhovno“ više nije sposoban voditi Katoličku crkvu. Posljednji papa koji je to učinio bio je Celestin V. 1294.

Misijsko poslanje Crkve

Duh Sveti omogućuje srcima da razumiju sve jezike jer uspostavlja mostove istinske povezanosti zemlje s nebom. Duh Sveti je ljubav koja povezuje ljudе međusobno i s Bogom.

Piše Zdenka JELAČIĆ

Uskrsno vrijeme koje smo započeli proslavom Isusova uskrsnuća završavamo svetkovinom Duhova u kojoj slavimo Isusovo darivanje Duha Svetoga okupljenoj zajednici apostola u Jeruzalemu. Isusov ponovni dolazak i dar Duha Svetoga novo je stvaranje i početak misijskog poslanja Crkve. „To rekavši dahne u njih i kaže im: Primitate Duha Svetoga. Kojima otpustite grijeha, otpuštaju im se; kojima zadržite, zadržani su im.“ (20,22-23)

Krizma u župi Pićan, 15. travnja 2012.

Isus poziva na navještaj Evandželja

Crkva, koja je rođena na Duhove u Jeruzalemu, nastavila je svoj rast sve do današnjeg dana diljem svijeta, ali i na ovim našim prostorima. I od toga vremena neprestano se bavi pitanjem sveopćeg poslanja. Prve kršćanske zajednice imale su snažnu svijest o svom misijskom poslanju. Evandželist Marko donosi riječ uskrslog Isusa učenicima: „Idite po svem svijetu i propovijedajte Radosnu vijest svakom stvorenju!“ (Mk 16,15) Nakon što je veoma kratko izvijestio o Isusovu uzašašću na nebo, evandželist zaključuje: „Oni odoše i počeće propovijediti svuda. Gospodin je s njima djelovao i potvrđivao Riječ čudesima što su je pratila.“ (16,20) To sigurno nije samo potvrda da su učenici ispunili Isusov nalog nego još više uvijek novi poticaj čitateljima evandželja neka to trajno čine. Evandželist Matej donosi Isusov nalog da se sve narode svijeta evangelizira, učini njegovim učenicima: „Idite i učinite sve narode učenicima mojim!“ Daje to neograničeno poslanje za sva vremena, kojega se, međutim, učenici ne trebaju plašiti. O tome govori dodatno obećanje: „Ja sam s vama u sve vrijeme do svršetka svijeta.“ (Mt 28,19sl) Nositelj svega poslanja koje je Isus dao

učenicima jest Duh Sveti. Učenici kad su primili Snagu odozgo, Duha Svetoga, kako nam svjedoče Djela apostolska, najprije su navijestili Radosnu vijest u Jeruzalemu, mjestu gdje je Isus umro i uskrsno. Na dana Pedesetnice apostoli su Radosnu vijest navijestili ne samo pobožnim židovima u Jeruzalemu nego i drugim drugima predstavniciima naroda koji su se zatekli na tom mjestu. (Dj 2,1-13)

Duh Sveti daruje novi život

Dolazak i dah Duha Svetoga okupljenoj zajednici novo je stvaranje i početak poslanja Crkve. Kao što je Bog svojim dahom pobijedio prvotnu tamu stvarajući svijet i čovjeka, tako i sada uskrsli Krist svojim dahom pobjeđuje strah, tamu i nesigurnost u kojima je živjela apostolska zajednica te svojim dahom i riječju stvara novi život. Novi život darovan u susretu s Uskrslim ujedno je i početak misijskog poslanja apostola koji ispunjeni darom Duha Životvorca izlaze iz svoje skrovitosti, širom otvarajući vrata do tada čvrsto zatvorena.

Preduvjet za navještaj Božje Riječi jest dar Duha Svetoga. Bez tog dara nije moguće naviještati, kao što ni apostoli

dok nisu primili Duha Svetoga, novi život, nisu mogli svjedočiti za Isusa, bez obzira što su bili njegovi učenici. I danas je potrebno da svaki onaj koji je kršten odjene Silu odozgo kako bi mogao naviještati.

Isusova zapovijed da se „sve narode učini njegovim učenicima“ ostaje trajni poziv svim krštenicima na navještaj Radosne vijesti. Svatko nosi svoj dio odgovornosti bez obzira na povjerenu zadaču i na različitost zadača. Međutim, svatko od njih, bilo da su biskupi, svećenici, redovnici, redovnice ili laici trajni su dio evangelizacije i to prema vlastitoj karizmi, pozivu, mjestu što zauzima u cjelini crkvene zajednice.

Duh Sveti omogućuje srcima da razumiju sve jezike jer uspostavlja mostove istinske povezanosti zemlje s nebom. Duh Sveti je ljubav koja povezuje ljudе međusobno i s Bogom. Nedostatak ljubavi unutar crkvene zajednice izaziva podjele, osuđivanja, neprihvatanje drugoga u njegovoj različitosti, istaknuo je papa Benedikt XVI. Umijeće je crkvenih pastira i svih vjernika da raznovrsnost plodova Duha Svetoga utkaju u zajedničko tkivo Crkve. Duše Sveti, sačuvaj nas u svome zajedništvu i daj svojoj Crkvi da gradi civilizaciju ljubavi.

Pokrenuo Antun Hek, od lipnja do listopada 1972. listić – prilog obiteljskog časopisa Kana, samostalno izlazi od Božića 1981.

Osnivač

Biskupski ordinarijat Porečke i pulske biskupije

Glavni urednik

Željko Mrak

Uredništvo

Blaž Bošnjaković

Robert Buršić

Ana Cvitan

Ilija Jakovljević

Tomislav Milohanić

Željko Mrak

Adresa uredništva

Jurja Dobrile 1, 52400 Poreč

tel: 052/429-034

fax: 052/429-039

ladonja@biskupija-porecko-pulska.hr

List izlazi 12 puta godišnje

Rukopise i fotografije ne vraćamo

Grafičko i likovno oblikovanje

Marijan Markežić

Grafička priprema

Gabrijel Erman

Tomislav Erman

Tisak

Josip Turčinović d.o.o., Pazin

Nakladnik

Josip Turčinović d.o.o., Pazin

Žiro račun

2380006-1147003243

Devizni račun

ESB: CHR22 70010000-09166144

IBAN: HR7324020061100107336

UDK ISSN

282 : 379.8

ISSN 1330-5018

Naslovnica: *Krizma u župi sv.Martina u Vrsaru, 21.travnja 2012.*

Sadržaj

Crkvena godina

Misijsko poslanje Crkve

3

Godina vjere

Čovjek i njegova grješnost u kršćanstvu

5

Kronika

Crkva i turistička sezona

6

Hrvatski martirologij

9

Cvjetnica u Oprtlju, Puli i Poreču

11

Uskrsni blagdani u našim katedralama

12/13

Biskup Dobrila među

znamenitim Hrvatima

14

800 godina župe Vodnjan

16

90. rođendan biskupa Antuna Bogetića

17

Obljetnica smrti mons. Ivana Graha

18

Odnos klera i nacije od 19. do 21. st.

Međunarodni znanstveni skup "Odnos klera i nacije u jugoistočnoj Evropi od 19. do 21. stoljeća" održan je od 3. do 6. svibnja na Katoličkom bogoslovnom fakultetu Sveučilišta u Splitu koji su uz domaćina organizirali Filozofski fakultet Sveučilišta u Splitu te povjerenstvo za povijest jugoistočne Europe bečke zaklade "Pro Oriente". "Pojam pleme, narod i društvo se kroz povijest mijenja, ali temeljna odrednica katoličkoga svećenika uvijek ostaje, jer svećenik nije vezan unutar granica svojega naroda, a osim toga narod Božji ne poznaje granice",

istaknuo je splitsko-makarski nadbiskup Marin Barišić obraćajući se nazočnima.

"Naša civilizacija nije kršćanska samo po apstraktnim načelima, nego i po praktičnom utjecaju klera u njihovoj realizaciji. Doprinos klera posebno je bio značajan u civiliziranju malih naroda, izloženih najvećim povijesnim iskušenjima, kao što je hrvatski", naglasio je rektor splitskoga Sveučilišta dr. Pavić.

Dekan Katoličkoga bogoslovnog fakulteta Sveučilišta u Splitu dr. Ante Vučković istaknuo je da je odnos klera i nacije na ovim prostorima

iznimno važan zbog "razumijevanja nas samih i potreban nam je trijezan povijesni pristup". Dekan Filozofskog fakulteta u Splitu dr. Marko Trogrlić osobito je istaknuo ulogu dvojice hrvatskih klerika iz 19 stoljeća: biskupa Josipa Jurja Strossmayera i don Mihovila Pavlinovića. "Obojica su svećenici i veoma su zasluzni za hrvatske integracije, ali i za afirmaciju hrvatske nacije kao moderne nacije", rekao je dr. Trogrlić.

Na skupu su sudjelovali znanstvenici iz Hrvatske, Italije, Slovenije, Slovačke, Njemačke, Austrije, BiH, Rumunske. (L/IKA)

Mladi

Projekt "Sretan rođendan"

učenika OŠ Vižinada

18/19

Blaženik sutra

Kardinal Bozanić:

Bulešić je Mučenik svete potvrde

20/21

Pismo iz Rima

Tišina i riječ

22

Politika i društvo

Siromašniji, nesretniji i posvađaniji

23

Kultura

Dani kršćanske kulture

25

Hrvatska Istra

Prilike u Istri u doba

Dobrilina djelovanja

26/27

Feljton

Crkva u Istri u poraću

28/29

Savjeti

Kako sačuvati zdravlje

30

Beside

Čakule pod ladonjom

31

Čovjek i njegova grješnost u kršćanstvu

Temeljni grijeh, ili korijen svih grijeha, jest u upornom neizlaženju iz sebe, u utvrđivanju sebe kao sebe, u nehtijenju da se izade iz stanja samoidentičnosti, odnosno iz jednadžbe Ja=Ja i samo Ja.

Piše
don Luka
PRANJIĆ

Za Luthera je čovjek gotovo nepopravljen, iskonskim padom on nije samo *vulneratus* (ranjen) nego i *destructus* (uništen), nesposoban svojim snagama činiti dobra djela i steći bilo kakvu zaslugu. Čak i Kristova milost koja ga jedina može spasiti ostaje tekstualno na teoretskom planu dok praksa govori obratno. Restauracija paloga čovjeka ponekad se čini gotovo nemogućom.

Nasuprot ovakvom pesimističkom stavu nalaze se dvije skoro identične antropologije koje tvrde da pad nije porušio sliku Božju u čovjeku: katolička i pravoslavna. Doduše i među njima ima određenih nesuglasica, posebice oko pitanja što je čovjek, a koje su najočitije ako usporedimo Augustinovu antropologiju i onu Grgura Niškog. Augustin metodom psiholoških analogija, polazeći od slike Božje u nama, traži oblikovanje nekog pojma o Bogu pokušavajući otkriti u njemu ono što se nalazi u duši stvorenoj na njegovu sliku. Grgur Niški, naprotiv, izabire kao polazište ono što nam Objava kaže o Bogu kako bi pronašao u čovjeku ono što u njemu odgovara božanskoj slici. Njegov bliski prijatelj Grgur Nazijanski tumači tekst postanka na ovaj način: "Božja je Riječ, uvezši komadić novostvorene zemlje, oblikovala svojim besmrtnim rukama naš lik i posredovala mu život: jer duh koji mu udahnu,

mlaz je od nevidljivog Božanstva. Tako od prašine i daha čovjek bi stvoren, slika Besmrtnoga, jer u jednom kao i u drugom vlada duhovna narav. Zato sam, po svojoj zemaljskoj kvaliteti, privezan uz zemaljski život, ali jer sam i božanski djelić, nosim u svojim grudima želju za budućim životom."

„Teologija grčkih otaca ne naglašava toliko sam praroditeljski grijeh i, kao što već rekoh, njegove tragične posljedice, koliko osobni grijeh svakog pojedinca i odgovornost za njega.

Ovakav stav, ekstremiziran i shvaćen *ad literam*, mogao bi skrivati ideju o nestvorenom karakteru duše i o čovjeku kao svojevrsnoj božanskoanimalnoj sastavini, ali u zdravom duhu otaca jedino primjereno tumačenje jest to da je čovjek "bog" u postajanju, odnosno da opravdano teži apoteozi, ali nikako da je bog po izvoru. Gleda palača najoptimističniji su pravoslavni. Za njih pad nije nepopravljava i nepovratna tragedija, nego u toj činjenici naglasak stavlja na divno Kristovo otkupiteljsko djelo koje je u stanju opet uzdići čovjeka u božanski život. Sjetimo se uostalom i poklika iz vazmenog hvalospjeva latinske Crkve *felix culpa* (sretne li krivice...). Teologija grčkih otaca ne naglašava toliko sam praroditeljski grijeh i, kao što već rekoh, njegove tragične posljedice, koliko osobni grijeh svakog pojedinca i odgovornost za njega.

Lutherova odlika naglašavanja katastrofalnih posljedica pada i teške čovjekove

degradacije zapadnoj civilizaciji često služi kao "alibi" za izopachenost društva i moralno nedopustivih postupaka pojedinih osoba. Za istočnjake, međutim, alibija nema: "Ni đavao, ni svijet, ni zle misli, ni snažne strasti ne daju dostatan razlog koji bi objasnio grijeh".

Sve ovo nipošto ne znači da istočnjaci nemaju svijest o nezasluženoj milosti, kao ni to da posjeduju odviše legalističku i moralističku duhovnost. Kao dokaz tomu navodim dio molitve Dimitrija Rostovskog Čudotvorca: "I ja, nedostojni, padam pred Tobom i molim Te: spasi me, Spase moj, po Tvojoj blagosti, a ne po mojim djelima. Ja se u Tebe, Gospoda svoga uzdam, i sebe Tvojoj svetoj volji predajem, čini sa mnom ono što hoćeš. Ako hoćeš da budem u svjetlosti, neka si blagoslovjen. Ako hoćeš da budem u tami, opet neka si blagoslovjen. Ako mi zatvorиш vrata milosrđa Tvoga, neka je blagoslovljeno ime Tvoje, jer si po pravdu postupio. Ako me pogubiš s bezakonjima mojim, slava neka je pravednom sudu Tvome." Po riječima sv. Šimuna Novog Bogoslova "grijeh je jedina neprirodnost u prirodi čovjeka i kozmoma". U knjizi "Put bogopoznanja" Justin Popović kaže:

"S pojavom grijeha središte se ličnosti gubi; ličnost ispada iz sfere trinitarne bogolikosti, rasipa se, jer gubi svoju kohezivnu i sintetičku silu, bogolikost se zamjenjuje grijeholikošću. Grijehom se Adam solipsizira, postaje sam sebi središte i živi sobom."

Temeljni grijeh, ili korijen svih grijeha, jest u upornom neizlaženju iz sebe, u utvrđivanju sebe kao sebe, u nehtijenju da se izade iz stanja samoidentičnosti, odnosno iz jednadžbe Ja=Ja i samo Ja.

Crkva i turistička sezona

RIJEKA Crkva želi pridonijeti uspješnosti turističke sezone svojom specifičnom ulogom. Zato se u zgradici Riječke bogoslovije 11. travnja sastao Odbor Hrvatske biskupske konferencije za pastoral turizma pod vodstvom pročelnika Odbora mons. Ivana Milovana. Sudjelovao je tajnik Odbora Marijan Jelenić, Patricija Zanketić, mr. sc. Tomislav Korov, Luka Lučić, Zdenko Milić i Nikola Radić.

Nakon uvodne riječi mons. Milovana, tajnik je održao predavanje o Sakralnoj baštini u službi evangelizaciji suvremenog čovjeka. Čovjek uz tjelesne i duševne potrebne za odmorom dolazi i zbog duhovnih potreba koje može pronaći u Crkvi koja i sama nastaje iz duhovnog iskustva. Svjetska istraživanja pokazuju kako ljudi traže duhovno. Crkva ima dvostruku zadaću: brigu za domaće ljude da ih ljetni spektakl ne razbaštini napretka u duhovnom životu i brigu za goste, koji i zbog duhovnih doživljaja dolaze k nama.

Na naše se ljude može djelovati preko medija, stvarajući kulturu istinskih vrednota i poštivanja čovjeka, na strance sveukupnom sakralnom baštinom. Za osvještenje crkvenih djelatnika za nove zadatke potrebno

Članovi Odbora za turizam HBK

je uz medijsko djelovanje organizirati rasprave po regijama i nacionalni simpozij o toj tematiki u suradnji s Ministarstvom turizma. Naš turizam, ovakav kakav je danas, u svijetu se smatra „agresivnim turizmom“ kojemu je u interesu novac, ne čovjek - naglasio je tajnik Marijan Jelenić u svom predavanju.

Nakon predavanja razvila se vrlo plodna rasprava i opći je zaključak kako Crkva mora majčinski prihvati suvremennog čovjeka topлом i hranjivom pričom za njegovu dušu. Posebno je skrenuta pozornost na nekvalitetne vodiče kojima je potrebna bolja educiranost za vodstvo u sakralnim sadržajima. Dan je i prijedlog da Teološki fakulteti sa sektorom turizma osposobljuju vodiče za takvo vodstvo.

Biskup Ivan Milovan o turističkim vodičima:

Služba turističkog vodiča takva je da on vodi, tumači, predstavlja i objašnjava. Od njega se očekuje da na sažet i zanimljiv način zna govoriti, npr. o jednoj crkvi. S jedne strane on mora imati znanje, a s druge strane i osjećaj i poštovanje prema sakralnom objektu. Željeli bismo da i kod nas, kako je to negdje u svijetu, goste na ulazu u crkvu dočekuju vodiči vjernici koji bi najbolje predstavili našu baštinu, poručio je biskup Molovan i nastavio: *Ne želim se ni prisjećati nekih vodiča koji kao da su u opisu radnog mjesa imali površnost, neznanje i potrebu za izmišljanjem, a kao zanimljivost u govoru služili su se i dvosmislenim šalama, ne isključujući tu ni slete osobe. (L/M.J.)*

Vjernici Lovrečice na hodočašću po Istri

Uoči Godine vjere vjernici župe Lovrečica hodočastili su sv. Foški kod Vodnjana te posjetili još nekoliko župa.

Na svom hodočasničkom putu posjetili su i Gologoricu, Filipanu, Fažanu i Boljun. Ovim hodočašće upoznali su prelijepе krajeve Istre, te napose bogatu sakralnu baštinu. U Fažani ih je dočekao župnik Ilija Jakovljević koji ih je proveo po Fažani, Peroju te je u sv. Foški imao duhovni nagovor. Hodočasnici su zahvalni njihovom župniku don Ivi Boriću na ovom hodočašću i duhovnim nagovorima tijekom puta. (L.)

Župljeni Lovrečice ispred crkve sv. Foške kod Vodnjana

Plovno hodočašće sv. Jurju

VRSAR U ponedjeljak 23. travnja morskim hodočašćem na otok sv. Jurja u Vrsaru svečano je proslavljen blagdan tog ranokršćanskog mučenika. Svečano misno slavlje ispred drevne crkvice iz 9. stoljeća na istoimenom otoku u vrsarskom akvatoriju predvodio je mjesni župnik vlč. Lino Zohil. Okupljanje je započelo na vrsarskoj rivi u poslijepodnevnim satima, da bi zatim s pet brodica i čamaca, stavljениh na raspolaganje od lokalnih ribara i Marine Vrsar, svi hodočasnici bili prevezeni na otok sv. Jurja. Nakon okupljanja ispred crkve hodočasnici su, predvođeni župnikom, krenuli u ophod većeg dijela otoka novouređenom šetnicom. Pješačenje je popraćeno molitvom krunice i prigodnim marijanskim pjesama. Svečano misno slavlje pjevanjem je uveličao župni zbor.

Vlč. Zohil je na početku misnog slavlja pozdravio sve okupljene vjernike na hrvatskom i talijanskom jeziku, a zahvaljujući dobroj promidžbi, poziv na hodočašće odazvala se i nekolicina stranih gostiju koji trenutno borave u Vrsaru.

S obzirom da je sv. Juraj bio rimski vojnik-kršćanin, tijekom povijesti, a napose za vrijeme križarskih ratova, vrlo ga se često uzimalo za zaštitnika vojnih postrojbi, sakralnih građevina, ali i građova pa i čitavih država. U toj povijesnoj epohi nastaje običaj prikazivanja sv. Jurja kao konjanika koji ubija zmaja,

Hodočašće sv. Jurju

simbol zla. Na području Porečke i Pulsko-biskupije sv. Juraj časti se u Rovinju gdje je, uz sv. Eufemiju, suzaštitnik grada, zatim u Oprtlju, Boljunu i Starom Pazinu.

Njegovu zaštitničku ulogu propovjednik je okupljenima nastojao posvijestiti i strateškom lokacijom otoka sv. Jurja koji je svojom pozicijom prirodna zaštita vrsarskoj rivi gdje je privezano više stotina plovila. Predslavitelj je istaknuo sv. Jurja kao svijetli uzor kako njegovim suvremenicima, tako i ljudima današnjeg vremena naglasivši: „...molimo sv. Jurja da nam da snage i mudrosti da se odupremo iskušenjima te da proživimo život po uzoru na Krista.“ „I mi smo u životu ponekad svojevrsni mučenici, kada se borimo za ono što želimo, ili, još bitnije, kad se borimo za ono što Bog od nas želi. Neka nam sveti Juraj, koji je podnio mučeništvo ne htijući se odreći vjere, svojim zagovorom dadne snage da se odupremo svim onim iskušenjima koja nas vode daleko od vjere, daleko od

Kristova životnog uzora; neka nam da snage da se, poput njega, odupremo zlu i da živimo Kristu“, zaključio je vlč. Zohil.

Predslavitelj je zaključio mišiju da poštivanje i valoriziranje povijesne baštine nije samo odraz kulture nego je i odraz svijesti da cijenimo što su nam prethodne generacije ostavile, što ujedno predstavlja i obvezu da mi to isto, u materijalnom, ali i duhovnom aspektu, predamo budućim naraštajima.

Prije povratka na kopno napravljena je zajednička fotografija ispred crkvice, kojom nije ovjekovjećeno samo treće vrsarsko hodočašće sv. Jurju, nego je zabilježen još jedan fragment duhovnog rasta te nevelike, ali izuzetno aktivne župne zajednice koja je posljednjih godina realizirala mnogo lijepih projekata. Na rivi je uslijedilo druženje uz glazbu pod pokroviteljstvom Općinskog poglavaraštva te mjesnog ureda Turističke zajednice. (G. K.)

Jurjevo u Plominu

PLOMIN Pokraj gradskih bedema u Plominu ponad zaljeva, uz staro groblje, u nekadašnjoj župnoj crkvi sv. Jurja mučenika, proslavili smo 23. travnja nebeskog zaštitnika sv. misom u 17 sati koju je predvodio vlč. Stipan Mišura, župnik u Rapcu. Uz njega su kod oltara bili svećenici, braća Branimir i Dragutin Petrović. Propovjednik je istaknuo važnost slavljenja župnog patrona. Uz Uskrs i Božić te blagdane MB, valja svečano slaviti i dan sveca zaštitnika župe, istaknuo je propovjednik.

Mještani su častili sv. Jurja mučenika u ovoj crkvi tijekom stoljeća. Propovjednik je primjetio da se ovoga sveca lako može prepoznati. Juraj, naime, jaše na konju i u ruci drži kopljje kojim udara "zmaja". Ta borba protiv Zloga nastavlja se tijekom svih vremena. Sv. Juraj nam je primjer pobožnosti i hrabrosti koja dolazi od privrženosti Bogu. I mi se trebamo s Božjom pomoći i zagovorom sv. Jurja boriti i pobijediti sile Zloga u sebi i u svijetu. Na nama je da sačuvamo darove Božje i prenesemo to na nova pokoljenja, zaključio je propovjednik. Crkva sv. Jurja podignuta je u 11. st. Na njoj se nalazi poznati glagoljski natpis iz 12. st. U crkvi je dograđena pokrajnja kapela s oltarom sv. Nikole, zaštitnika bratovštine moreplovaca. Uz ostale povijesne, kulturne i umjetničke vrijednosti, na sredini crkve, točnije na južnom zidu, stoji lijepo veliko raspelo iz 16. st. Na sjevernom zidu vide se i ostaci likova svetaca - freska. Na pročelju crkve nalazi se romanički zvonik sa zvonom. (D.P.)

Križni put „Ka svetom Andriji“

VRSAR U petak 30. ožujka u Vrsaru je održan drugi križni put „Ka Svetom Andriji“. Oko tristotinjak vjernika iz Vrsara i drugih župa Porečkog dekanata okupilo se pored vrsarskog groblja od kuda su u procesiji krenuli stazom prema crkvi sv. Andrije apostola. Molitve pred postajama križnoga puta predvodili su ovogodišnji krizmanici vrsarske župe sv. Martina i svećenici Porečkog dekanata. Osim župnika domaćina vlč. Lina Zohila, sudjelovali su: preč. Željko Zec, porečki župnik i dekan Porečkog dekanata, vlč. Sergije Jelenić, župnik Funtane, vlč. Izidor Sekicki, župni vikar u Baderni i pater Drago Marić, karmelićanin.

Postaje križnog puta pred kojima se molilo postavljene su na stabla uz stazu, izrađene su od drva iz te šume, a numerirane su u tehniči drvoreza na omanjim drvenim pločama.

Nakon hoda šljunčanom stazom i zastavljanja pred postajama procesija je stigla do XIV. postaje, postavljene na stablu koje krasiti novouređenu čistinu ispred crkve.

Završna molitva izmoljena je u crkvi, nakon čega je zaključnu meditaciju iz-

rekao preč. Zec. On je naglasio kako je „križni put zadatak i škola svakome od nas, jer nitko ne može biti dostoјan učenik Kristov ako ne prihvati i nosi svoj križ“. „No jednako je tako važno znati susojećajno primijetiti i križ svoga bližnjega“, naglasio je propovjednik te u tom kontekstu, u perspektivi altriusma posebno istaknuo likove Veronike i Šimuna Ćirenca. Preč. Zec je na kraju naglasio kako je ovo druga godina održavanja križnog puta „Ka Sv. Andriji“ te zahavljuvši se župniku domaćinu na pozivu, naglasio kako će se on i drugi svećenici dekanata rado odazvati i u rednih godina, jer, naglasio je, „ovo je zajedništvo neprocjenjivo“. Dekan je napose istaknuo aktivno sudjelovanje krizmanika u čitanju križnoga puta, ali i općenito pohvalio djecu i mlade za sudjelovanje u zaista velikom broju.

Potom je uslijedio kraći prigodni glazbeno-poetski trenutak u izvedbi malih vrsarskih glazbenika. Matija Pilat, Ina

Križni put „Ka svetom Andriji“

Gruović i Luka Rutić pokazali su svoje umijeće na gitari, a u intermezzu vrsarski su čitači vrlo sugestivno pročitali meditaciju na temu Isusovih posljednjih riječi na križu.

Prije završne pjesme vlč. Zohil je iskrenim i srdačnim riječima zahvalio svima koji su na bilo koji način doprinijeli uspješnom održavanju križnoga puta.

Nakon prigodne korizmene završne pjesme „Cjelivat će“, u izvedbi vrsarskog župnog zbora, i župnikovih čestitki za blagoslovljene uskrsne blagdane sudionici su se križnog puta uputili svojim domovima bogatiji za jedno duboko duhovno iskustvo koje će zasigurno prerasti u lijepu dugogodišnju tradiciju. (G.K.)

Križni put u Momjanu

MOMJAN Na 5. korizmenu nedjelju u župi Momjan u 16 sati okupilo se po prvi put oko 500 vjernika iz župa Umaško-oprtaljskog dekanata, predvođeni svojim svećenicima, na pobožnost križnog puta. Sve je počelo zajedničkim dogовором svećenika na dekanskom sastanku sa željom da se u korizmi ponudi našim vjernicima mogućnost što boljeg doživljavanja Isusove muke i njegova križnog puta. Iskoristili smo, Bogom dane, blagodati našega podneblja zbog konfiguracije terena. Ujedno je to bila i želja da se vjernici našeg dekanata što bolje upoznaju, a također da upoznamo i prekrasna mjesta našeg kraja. Organizaciju je ove godine preuzeo mladi župnik iz Momjana vlč. Alen Žufić sa svojim vjernicima i drugim

suradnicima koji su mu svesrdno pomagali. Križni je put osmislio dr. Josip Grbac, župnik Savudrije, uvezvi kombinaciju meditacija križnog puta Marije Terezije i sv. Franje. Svaka od župa dekanata sa svojim je svećenikom i čitačima predvodila meditaciju jedne postaje. Pjevanje je predvodio vlč. Rudi Koraca, župnik iz Umaga. Križni put je započeo u crkvi sv. Martina biskupa u Momjanu, a onda kroz mjesto i njegove ulice nastavio do crkve sv. Maura udaljene oko 1,5 km. Oduševljeni su

Križni put u Momjanu

vjernici, takvim načinom pobožnosti, odličnom organizacijom domaćina i njihovom gostoljubljivošću, nastavili po završetku križnog puta zajedničko druženje u društvenom domu u Momjanu. S nestrpljenjem čekaju iduću korizmu i novi križni put. (Mirko Vuksić)

Hrvatski mučenici u komunizmu

„Danas Crkva u Istri ima među mučenicima i žrtvama komunističkoga režima jednog blaženika, Francesca Bonifacija, a nadamo se da će uskoro i Miroslav Bulešić biti blaženi”, rekao je mr. sc. Ilija Jakovljević.

ZAGREB “Nismo zarobljenici prošlosti, nego zaljubljenici u istinu o svom narodu”, rekao je mons. Marin Srakić, đakovačko-osječki nadbiskup i predsjednik HBK pozdravljujući nazočne na znanstvenom skupu „Hrvatski mučenici i žrtve iz vremena komunističke vladavine“, što je održan u Zagrebu 25. i 26. travnja. Istaknuo je da biskupske konferencije Hrvatske i BiH, zajedno sa svim provincijalima redovničkih provincija, podupiru istraživanje poslijeratnih zločina, što nije premetanje kostiju, kako tvrde neki političari, nego izraz humanosti. Treba žaliti žrtve Jasenovca i Auschwitza, ali ni druge se jame ne smiju preskočiti. Mlađe generacije imaju pravo na istinu, napomenuo je mons. Srakić, te izrazio želju da se i zakonski regulira istraživanje komunističkih žrtava.

Na skupu u organizaciji Komisije HBK i BK BiH za hrvatski martirologij, zajedno s Hrvatskim institutom za povijest i Institutom društvenih znanosti “Ivo Pilar“, nastupilo je više od 40 znanstvenika i predavača.

Predsjednik Upravnoga vijeća Ureda za pronalaženje, obilježavanje i održavanje grobova žrtava komunističkih zločina dr. Andrija Hebrang napomenuo je da je Ured počeo raditi ove godine, a svrha mu je pronaći i obilježiti grobove žrtava komunizma, ubijane po pravilima koja ne poznaće Europa. Tom temom do sada su se bavili samo Crkva i pojedini povjesničari. Sve su druge

postkomunističke zemlje to učinile, a Hrvatska još uvijek nije. Dr. Hebrang posebno je zahvalio gospičko-senjskom biskupu Mili Bogoviću na suradnji, rekavši da Ured i Crkva zajedno nadoknađuju gotovo 70 godina zanemarivanja.

Uvod i u znanstveni skup dao je gospičko-senjski biskup dr. Mile Bogović, predsjednik Komisije za hrvatski martirologij. Blaženi papa Ivan Pavao II. vidio je mučenike kao blago prošlosti te je pozvao sve narode da popišu svoje mučenike. Biskup Bogović naglasio je važnost suradnje s povjesničarima pa je upravo zbog toga i organiziran ovaj znanstveni skup te je zaključio da pred istraživačima stoji velik posao.

U dijelu znanstvenog skupa o žrtvama iz vremena komunističke vladavine po nad/biskupijama, o žrtvama u Porečkoj i Pulskoj biskupiji govorio je mr. sc. Ilija Jakovljević. On je istaknuo da je nakon Lanišća, gdje je ubijen vlč. Miroslav Bulešić, šest svećenika napustilo Istru, a drugi su se pasivizirali, dok je talijansko svećenstvo pokušalo dokazati štetnost Pariškog ugovora, posebno naglašavajući stav Jugoslavije prema Crkvi. Kao polazište za istraživanja ove teme istaknuo je rad povjesničara mons. Ivana Graha. Svećenici nisu zapisivali komunistička zlodjela najviše iz straha za vlastiti život, a i danas ljudi teško o tome govore. Još je teže da se svako mjesto dostoјno obilježi. Sve što

je na tom polju u Istri učinjeno zahvaliti treba biskupu Ivanu Milovanu i mons. Grahu. Biskup Milovan, rekao je mr. Jakovljević, dao je podići spomenik 2000. godine žrtvama, a u Svećeničkoj godini svim svećenicima i bogoslovima koji su stradali u vrijeme rata i porača na području Istre.

„Danas Crkva u Istri ima među mučenicima i žrtvama komunističkoga režima jednog blaženika, Francesca Bonifacija, a nadamo se da će uskoro i Miroslav Bulešić biti blaženi“, rekao je mr. Jakovljević. U tom kontekstu podsjetio je da jedan predstavlja stradanje Talijana na području Istre, a drugi Hrvata, jedan i drugi podnijeli su mučeništvo nakon rata bez sudskog procesa. Njihova smrt zasigurno je bila planirana i nije bila odluka nekih lokalnih partizana, već donesena ranije i na nekoj višoj razini. „Njih su dvojica dva svećenika različitih nacionalnosti, ali iste vjere i sinonim su suživota dvaju naroda na području Istre“, rekao je Jakovljević. Istaknuo je kako je od 1941. do 1949. ukupno ubijeno 15 istarskih svećenika, od kojih jedan od strane četnika. No, ono što je nedovoljno istraženo ubojstva su i progoni istarskih narodnjaka, sakristana i drugih koji su mučenički bili ubijeni. „Zna se da je ubijeno sedam sakristana“, rekao je mr. Jakovljević, te posebno istaknuo Antuna Milovana, oca biskupa Ivana i dvojice sinova svećenika, prijatelja mnogih svećenika i širitelja hrvatskog katoličkog tiska. (L)

Imenovati biskupijske povjerenike za hrvatski martirologij

U zaključcima sa znanstvenog skupa ističe se da je potrebno da svaka biskupija imenuje povjerenika za hrvatski martirologij. Kao polazište rada biskupijskih povjerenstava treba biti stvaranje popisa svih žrtava u svakoj katoličkoj obitelji. Na taj će se način, uz ostalo, u pamćenje pojedinih obitelji ugraditi i one osobe o kojima se nije smjelo govoriti.

Potiče se Crkvu u hrvatskom narodu da nastavi i dovrši rad na pronalaženju mučenika među žrtvama i za njih pokrene kanonski postupak. Predlaže se da svaka biskupija na svome području odredi Dan mučenika i način proslave tog dana. Potiču se župnici da prikupe svjedočanstava živućih svjedoka.

Hodočašće u Rim i Asiz

RIM Početkom mjeseca travnja župljani župa Svetog Sabe u Kaštelu i Svetе Marije na Krasu bili su na hodočašću u Rimu i Asizu. Pohodili su sakralne i kulturne znamenitosti Rima uz stručno i duhovno vodstvo. Noseći svako u sebi vlastitu nakanu ovog hodočašća, svi su u duhu bratskog zajedništva molili na grobu blaženog pape Ivana Pavla II. za dar vjere u našem narodu kojeg je blaženik na poseban način nosio u svome srcu. Bili su smješteni u Domusu Croata gdje su ih domaćini u duhu kršćanskog gostoprimstva i ljubavi srdačno služili. Uz duh molitve i svetih misa koje je služio župnik vlc. Bernard Jurjević osjetio se i duh spontanosti i zahvalnosti Gospodinu za ovaj neizbrisiv dar milosti koji su na ovom hodočašću dobili. Na povratku iz Rima zaustavili su se i u Asizu, gradu svetog Franje i svete Klare. Pohodili su sakralne objekte tog grada, molili na grobu svetog

Hodočasnici u Asizu

Franje za dar ustrajnosti i poniznosti, koje je imao ovaj veliki svetac, a na grobu svete Klare iskali su dar molitve koji i danas gaje njezine duhovne kćeri klarise. Duhovno osnaženi na ovom hodočašću dobili su nadahnuće i želju da sljedeće hodočašće najesen bude

Asiz i Loreto. Ujedno ovom prilikom pozivaju sve koji bi htjeli zajedno s njima hodočastiti na ova sveta mjesta i napuniti duhovne baterije koje se, nažalost, u ovom vremenu svih oblika kriza vrlo lako isprazne. (Ana Boletić)

Obnovljena župna crkva sv. Jeronima u Vižinadi

VIŽINADA Blagoslovom i prigodnim zabavnim programom 15. travnja u Vižinadi je proslavljen kraj radova i potpuna obnova župne crkve sv. Jeronima. Nakon svečane mise obnovljenu crkvu blagoslovio je župnik Alojzije Baf, a u prigodnom zabavnom programu nastupili su članovi limene glazbe i mali pjevači Zajednice Talijana iz Vižinade, umaška klapa Lungomare te mladi pjevač Ivan Bottezar. Uz brojne

župljane na proslavi su se okupili i gosti susjednih općina, obrtnici, poduzetnici i članovi općinskih udruga te svi oni koji su na bilo koji način doprinijeli obnovi crkve. Temeljita obnova crkve počela je 2007. godine kada je sanirano krovište, oluci i oborinska odvodnja. Zvonik je obnovljen 2010., a završna faza počela je u listopadu prošle godine i uključivala je potpunu sanaciju fasade, žbukanje, bojanje, obnovu stuba ispred

crkve te natpisa o nastanku crkve na pročelju. Crkva je građena od 1836. do 1840. godine na temeljima ranije crkve iz 16. stoljeća. Posljednja faza obnove crkve po predračunu je stajala oko 350 tisuća kuna, ali su tijekom radova troškovi narasli na gotovo 500 tisuća kuna, a sredstva su osigurali Općina Vižinada, regija Veneto za zvonik te obrtnici, poduzetnici i župljani. (L.)

Priznanje don Danelonu

BRTONIGLA Na svečanoj sjednici Općinskog vijeća, 12. travnja, obilježen je Dan Općine Brtonigla i zaštitnika sv. Zenona, kojom su prigodom dodijeljena priznanja. Priznanje je, među ostalim, dobio don Bruno Danelon, svećenik rođen u Brtonigli, koji je donirao sredstva za pomoć župi, navlastito za obnovu župne crkve. U njegovo ime priznanje je preuzeo vlc. Željko Rajčić, brtoniški župnik.

Vlc. Danelon rođen je u Brtonigli 1935. godine gdje je polazio osnovnu školu, a sjemenište u Trstu i Pordenoneu. Filozofiju i teologiju završio je u Trevisu i Trstu. Za svećenika je zaređen u crkvi sv. Justa u Trstu 1960. godine. Kao župnik je djelovao u ovom velikom lučkom gradu, bio je biskupijski povjerenik za mlade, a 1970. godine otiašao je u Švicarsku. Živi u gradu Lenzburgu i pastoralno skrbi o talijanskim emigrantima. „Kad god dođem u Trst, nikada ne propustim prigodu svratiti u Brtonigu za koju sam jako vezan. Moj je otac dugo godina bio sakristan u župnoj crkvi sv. Zenona“, poručio nam je u svojoj e-poruci don Bruno. (R. B.)

Don Bruno
Danelon

Biskup Kutleša na Cvjetnicu u Puli

PULA U pulskoj katedrali Uznesenja BDM ove je godine blagdan Cvjetnice, u nedjelju 1. travnja, proslavljen posebno svećano. Koncelebrirano misno slavlje predvodio je biskup, i to nedavno imenovani biskup koadjutor Porečke i Pulsko-biskupije mons. Dražen Kutleša.

Blagoslovni obredi i podjela blagoslovljenih grančica održani su na Forumu, glavnem trgu starogradske jezgre nekadašnje rimske Pule što je u kontekstu misnih čitanja Muke samome činu dalo jednu dodatnu sugestivnu dimenziju. Iza blagoslova i podjele palminih grana članovima neokatikenskih zajednica te maslinovim grančica svima ostalima, procesija vjernika, predvođena biskupom i svećenicima suslaviteljima, krenula je Kandlerovom ulicom prema katedrali Uznesenja BDM. Uz biskupa

koadjutora suslavio je župnik domaćin mons. Vilim Grbac te svećenici iz pulskog Biskupijskog misijskog sjemeništa „Redemptoris Mater“.

Mons. Kutleša je u izuzetno nadahnutoj homiliji istaknuo nekoliko temeljnih značajki tih povijesnih trenutaka. Upravo u dijalogu između Isusa i Pilata u pretoriju, mons. Kutleša je istaknuo temeljnu misao svoje homilije, znakovitost Isusove šutnje koja je začudila i samog Pilata. Propovjednik je raščlanio nekoliko mogućih uzroka, vrsta šutnje: šutnja začuđenog udjeljenja, šutnja iz prijezira, zbog straha, zbog povrijeđenosti te, naposljetku, tragična šutnja, koja nastaje kada ne postoji ništa što bi se reklo. Upravo je ta tragična šutnja zavladala u Pilatovu pretoriju, gdje Isus proživljava bol nepravedna suda. Isus je ušutio uvidjevi

da je nestala svaka mogućnost komunikacije: sa židovskim vodama zbog njihove posvemašne mržnje, a s Pilatom zbog njegova kukavičluka da prizna istinu o Isusovoj nevinosti koje je itekako bio svjestan. Isus je ušutio jer je uvidio da je ionako sve već odlučeno. Više se puta postavlja pitanje: „Bože, gdje si?“ „Isus šuti i radi tebe i radi mene!“ sugestivno je istaknuo mons. Kutleša zaključivši time svoje obraćanje vjernicima okupljenim u pulskoj prvostolnici.

Prije završnog biskupskog blagoslova nazočnima se obratio mons. Grbac zahvalivši biskupu Kutleši što je svojim predvođenjem uveličao blagdan Cvjetnice u pulskoj Katedrali te naglasio čast koju ukazuje sjedištu Pulsko-biskupije i gradu Puli dolaskom na Cvjetnicu, Velički petak te na dan Uskrsa. (G. K.)

Jedna od najvećih procesija

OPRTALJ Na blagdan Cvjetnice u župnoj crkvi Sv. Jurja u Oprtlju okupili su se vjernici s područja ove župe, ali i iz susjedne Slovenije i Italije. Nakon čitanja Muke Gospodina našega Isusa Krista po Marku, u kojem su sudjelovali članovi pjevačkog zbora župne crkve, krenula je procesija gradskim ulicama, a mnoštvo ruku, kao nekad u Jeruzalemu, nosilo je maslinove i palmine grančice. Bila je to do sada po broju vjernika jedna od najvećih procesija na Cvjetnicu u Oprtlju. U sklopu svetih misa i priprema za nadolazeće svetkovine, prije Cvjetnice održan je križni put ulicama grada, a ovom svetom misom počele su pripreme za Veliki tjedan i najveći katolički blagdan Uskrs. (L.)

Cvjetnica u Poreču

POREČ Slavlje Cvjetnice započelo je ispred crkve Gospe od Andjela na središnjem gradskom trgu, gdje se okupilo mnoštvo vjernika a biskup porečki i pulski Ivan Milovan blagoslovio je maslinove i palmine grančice. Svečana procesija vjernika, praćena pjevanjem psalama i zvukom glazbala prošla je ulicom Decumanus do Eufrazijeve bazilike. Svečanu euharistiju u Porečkoj katedrali predvodio je mons. Ivan Milovan uz koncelebraciju porečkog župnika Željka Zeca i župnog vikara Jurice Purkića, te sudjelovanje bogoslova i desetak ministranata.

Osvrnuvši se na Muku Gospodina našeg Isusa Krista po Marku, biskup

je u svojoj homiliji naglasio nekoliko momenata. Brza, nagla i hirovita promjena raspoloženja kod Isusovih učenika kretala se od oduševljenja pa do zatajenja i odreknuća, kad su ga svi ostavili i pobegli. Vidimo iz Isusova slučaja da je cijena vjernosti Bogu onda i danas jako velika. U opisu Muke vidimo kako je sv. Marko posebno zabilježio Isusov krik na križu ‘Eloi, eloi lama sabahanti’, Bože moj, Bože moj zašto si me ostavio!? Bog Isusa nije ostavio. On će doživjeti treći dan uskrsnuće i konačnu proslavu. Ali na križu se tako osjećao: svi su ga napustili, čak i Otac nebeski. To su te situacije u životu koje i mi proživljavamo. Isus je to htio podijeliti s nama, ali i vjeru da je Bog s nama

uvijek i do kraja. A nada i vjera daju nam snage da izdržimo. Konačno, Isus je poslije tame groba ušao u vječnost slave. Ali što je ostalo s ove strane groba, zapitao se biskup Milovan u nastavku homilije. Ništa nije kao prije. Patnja ostaje, ali ima drugi smisao. Smrt pravednika uvijek djeluje. I najtvrdja srca kad osjete dobrotu pravednika, doživljavaju obraćenje i vraćaju se Bogu. Obraćenje se događa na temelju Isusova primjera, i po daru Duha Božjega. Ostati vjerni i dosljedni u svim iskušenjima te imati snage svjedočiti ljubav koja proizlazi iz vjere, moći ćemo ukoliko slijedimo primjer koji nam je pokazao Isus Krist, zaključio je mons. Milovan. (T.M.)

Uskrsni blagdani u

Obredi Velikog petka u Puli

U pulskoj prвostolnici, katedrali Uzne-senja BDM obrede Velikog petka predvodio je biskup koadjutor porečki i pulski mons. Dražen Kutleša, a kon-celebrirali su mons. Vjekoslav Milovan, prelat Njegove Svetosti, preč. Željko Staver, pokorničar pulskog Katedral-nog kaptola sv. Tome ap., mons. Vilim Grbac, katedralni župnik te vlč. Ale-jandro Castillo, dekan Visoke teološke škole sjemeništa Redemptoris Mater u Puli.

Biskup je započeo homiliju osrvtom na događaje prethodnog dana, kada Isus prigodom Posljednje večere poseže za činom pranja nogu kako bi učenicima zornim primjerom ukazao na važnost i veličinu služenja bližnjemu. Osvrnuvši se na dijalog između Isusa i Jude mons. Kutleša je stavio naglasak na grijeh kao čin protiv čovjeka i protiv dobra, na svijest o njegovim posljedicama te na uvredu koju se time nanosi Božjoj ljubavi. Nakon grijeha posljedice ostaju, rekao je nadalje biskup, te potaknuo nazočne na vlastito preispitivanje pitanjima: „Koliko puta u životu naše (ne)djelovanje biva motivirano posve egoističnim porivima ugađanja vlastitoj udobnosti?“ Biskup je zaključio svoju nadahnutu homiliju naglasivši kako upravo na Veliki petak trebamo posebno moliti Boga za milost da ne izdamo Isusa.

Usljedio je najznakovitiji trenutak obreda Velikog petka, čašćenje križa, a nakon podjele sv. pričesti posvećene dan ranije okupljeno mnoštvo razišlo se u tisini razmatrajući Muku prema nadahnutim smjernicama koje im je uputio njihov biskup. (G. Krizman)

Uskrsna misa u pulskoj prвostolnici

Svečano euharistijsko slavlje na svetkovinu Uskrsa, u nedjelju 8. travnja u pulskoj je prвostolnici, katedrali Uzne-

Biskup Kutleša predvodio je misu na Uskrs u pulskoj katedrali

senja BDM, predvodio porečki i pulski biskup koadjutor mons. Dražen Kutleša, u koncelebraciji s katedralnim župnikom mons. Vilimom Grbcem.

Na početku slavlja mons. Kutleša je u uvodnom pozdravu svima okupljenima uputio uskrsnu čestitku i započeo blagdansku homiliju kratkim osrvtom na Vazmeno trodnevљe u kojem je, rekao je biskup, svatko od nas o nečemu više razmišljaо. Na poseban je način naglasio situaciju i međuljudske odnose prigodom Posljednje večere i činjenicu da su se apostoli borili kako bi bili bliže Isusu, dakle, bliže vlasti, te, sagledavajući odnose s čisto ljudskog gledišta, kako bi na taj način i sami imali više privilegija, časti i više vlasti nad ostalima. Na pitanje zašto svatko najviše voli upravo svoje roditelje, majku i oca, odgovorio je da su upravo oni ti koji najviše služe, služe svojemu djetetu cijelog života. Time je biskup pojasnio misao o služenju. Najtragičniji je sudionik tih događaja svakako Juda koji je predao Isusa, iz pohlepe, te time postao univerzalnim simbolom izdajništva.

Drugi je tragičar, nastavio je biskup, Pe-tar, koji se zaklinao u vjernost i spremnost da brani Isusa i vlastitim životom, ali nakon Isusova privođenja, zanijekao ga je, iz straha, čak i pred služavkom. Osim Petra u tim ključnim trenutcima i svi se ostali apostoli bijahu razbjеžali. Kako je Isus to proživljajvao, zapitao se propovjednik? Svakako je nemala bila njegova patnja za učenicima nakon što

ih je tri godine poučavao. No, naglasio je biskup, upravo u tome leži glavni poučak Uskrsa: dok ga prije odvijanja Vazmenog otajstva nisu priznavali, nakon Isusova uskrsnuća gotovo su svi apostoli završili svoj zemaljski život mučeničkom smrću, do kraja vjerni uskrslome Kristu.

Biskup je nadalje usmјerio pozornost na pitanje: „Zašto tražite živoga među mrtvima?“ koje nije upućeno samo ženama koje su na vazmeno jutro prve stigle do Isusova groba, to je pitanje upućeno svima nama jer mnogi Isusa i dalje shvaćaju kao jednu značajnu povijesnu ličnost, hrabru čovjeka, ali koji je umro prije dvije tisuće godina. No, naglasio je predslavitelj, upravo nam današnji dan, dan Uskrsa, kada uskrsnućem pashalni misterij doseže završno ostvarenje spasenjskog djelovanja, govori da je Isus živ čovjek, koji živi među nama. Kršćanstvo, dakle, nije samo istraživanje, koje se primjenjuje u proučavanju povijesnih ličnosti, i ne može to biti, jer rezultat je istraživanja tek asimilacija i znanje podataka, a poznавanje Isusa i njegova nauka neminovno implicira, dakle, i susret s Uskrslim u Euharistiji.

Na kraju je misnoga slavlja mons. Grbac zahvalio biskupu na prisustvu u pulskoj Katedrali tijekom vazmenih blagdana, jer su time, napose ta župna zajednica, ali i čitav grad, ove godine drugačije doživjeli vrijeme Velikog tjedna.

našim katedralama

Biskup je zatim obavio tradicionalni blagoslov hrane te završnim vazmenim blagoslovom priveo kraju svečanu uskrsnu misu u pulskoj prvostolnici.
(G. Krizman)

„Pulski Emaus“ u znaku vjere i nade

Na Vazmeni ponedjeljak, 9. travnja, vjernici grada Pule tradicionalno su hodočastili svetištu Gospe od Milosti u gradskom predgrađu Šijana. Svečanu euharistiju predslavio je porečki i pulski biskup Ivan Milovan u suslavljisu pulskim dekanom mons. Vilimom Grpcem, vlc. Franom Kurelovićem, vlc. Dragutinom Petrovićem te domaćinom o. Stankom Škuncom, koji iz pulskog samostana sv. Antuna Padovanskog upravlja ovim marijanskim svetištem. „Tradicija hodočašćenja na Vazmeni ponedjeljak u ovo marijansko svetište postoji od davnina, Puljani su dolazili ovamo, malo izvan grada, u ovaj „pulski Emaus“ kako bi, u dodiru s prirodom, a napose zajedno s Blaženom Djenicom Marijom, bili bliže Isusu“, rekao je biskup te nastavio, „upravo je Djelica Marija ta koja je u svakome trenutku njegova života bila najbliže Isusu.“

Po završetku mise domaćin o. Stanko Škunca zahvalio je biskupu na predvođenju, svima koji su na bilo koji način doprinijeli održavanju ovog slavlja, a napose djeci koja su prije početka mise održala kratak glazbeno-poetski recital.

Osim svečane večernje biskupske mise, u jutarnjim satima održana je i misa na talijanskom jeziku na kojoj su, također prema svom drevnom običaju hodočašćenja na Vazmeni ponedjeljak ujutro, sudjelovali vjernici iz obližnjeg mesta Galižana. (G.Krizman)

Biskup Milovan na Misnom slavlju u Eufrazijevoj bazilici

Proslava Uskrsa u Eufrazijevoj bazilici

Središnje euharistijsko slavlje na Uskrs u prepunoj Eufrazijevoj bazilici predvodio je porečki i pulski biskup mons. Ivan Milovan, uz koncelebraciju porečkog župnika Željka Zeca i župnog vikara Jurice Purkića. Porečanima su se na svečanoj misi pridružili brojni strani vjernici, najviše iz Italije, koji uskrsne blagdane provode na Poreštini. Biskup Milovan okupljenim se vjernicima obratio na hrvatskom i talijanskom jeziku, čestitajući im najveći kršćanski blagdan. Svečanu euharistiju svojim je pjevanjem uveličao porečki župni zbor.

Na početku je uskrsne homilije mons. Milovan naglasio da postoje radosti koje su toliko velike da nadilaze čovjeka samoga. U takvim trenutcima dušu preplavljuje osjećaj ljubavi, koji joj daje dostojanstvo koje joj pripada, koje joj je sam Bog udijelio kad ju je stvarao. Naime, gubitak neke materijalne stvari nikad ne može razoriti dušu. U nastavku propovijedi biskup se prisjetio Domovinskog rata, kada su brojni ostali bez svega što su imali, a Istrani su primali brojne izbjegle i prognane koji, unatoč tome što su izgubili sve, nisu bili uništeni jer ljubav je u njima ostala.

- Govorim to upravo na današnji dan, kada slavimo Boga kao ljubav samu, koji se po uskrsnuću Isusa Krista ucijepio

u naše duše, razorio tmine, koje su se skupile kao posljedica grijeha i otkupio sve naše razvaline. Istaknuo je da smo zahvaljujući proslavljenom Isusu, po svetim sakramentima, po svjetlu koje se po njima izljeva na čovječanstvo, dobili dar istinskog vida. Jer jedino oni koji uistinu vide, mogu biti svjedocima. Skupini svjedoka pripadaju i proroci koji su najavljivali Kristov dolazak jer su vidjeli zahvaljujući tome što im je vid rasvijetila snaga Duha Svetoga. Evanđelje nam navodi kao svjedočke Mariju Magdalenu, Šimuna Petra, i „drugog učenika kojega je Isus najviše ljubio“. Svima njima bilo je dano svjedočiti o Kristovu uskrsnuću i njihovo je svjedočenje postalo središnja, uporišna točka za istinu u današnjem svijetu.

Ako smo suuskrsli s Kristom, a jesmo, glavu gore, djeca smo Božja i ne priliči nam kušati praslinu svijeta već upirati pogled u nebesku domovinu! Svjedočiti uskrsloga Krista, svjedočiti istinu značilo bi vidjeti braću i sestre u istini njihova života. Svjedočenje kršćanskih vrednota koje vape za činjenjem konkretnih djela milosrđa među njima ima ozdraviteljsku moć! Jednako je s našom širom zajednicom, našom domovinom. Ona će biti onoliko dobra, uspješna i sretna koliko i mi, kršćani, budemo vjerodostojniji svjedoci, zaključio je biskup Milovan. (T.M.)

Juraj Doprila među znamenitim Hrvatima

POREČ Poštanska marka s likom dr. Jurja Dobrile predstavljena je 19. travnja u svečanoj dvorani stare biskupije u sklopu porečke katedrale, gdje je taj znameniti Hrvat stolovao kao porečki i pulski biskup od 1857. do 1875. godine. Marka je izdana prigodom 200. obljetnice biskupova rođenja (16. travnja), a službeno je puštena u uporabu 19. travnja 2012. kada je u porečkoj pošti bio u upotrebi i žig s likom Jurja Dobrile. Predstavljanje su zajednički organizirali Porečka i Pulска biskupija, Hrvatska pošta i Filatelističko društvo Poreč, a u ime Biskupije okupljene je pozdravio biskup koadjutor mons. Dražen Kutleša, zahvalivši se pravim organizatorima, porečkim filatelistima, na upriličenju ovog događaja. O liku i djelu Jurja Dobrile govorio je

Poštanska marka s likom Jurja Dobrile

prof. Josip Šiklić, povjesničar umjetnosti i ravnatelj pazinske gimnazije i strukovne škole, koja nosi ime ovog znamenitog istarskog biskupa i preporoditelja. Šiklić je istaknuo njegovu iznimnu ulogu u istarskom narodnom preporodu; snaženje nacionalne svijesti i očuvanja hrvatskog jezika u Istri. Andrea Zavorović, izvršna direktorka Hrvatske pošte, istakla je da je ova prigodna poštanska marka tiskana u sklopu serije "Znameniti Hrvati", uz marke posvećene književnici Dragu-

jli Jarnević i pjesnikinji Vesni Parun. Predstavnica Hrvatske pošte poklonila je arak maraka biskupu koadjutoru Kutleši, ravnatelju gimnazije Šikliću te Filatelističkom društvu Poreč. U ime porečkih filatelisti, potpredsjednik Marino Banko rekao je da njihovo Društvo svake godine inicira poneko prigodno izdanje filatelističkog materijala te je prisutnima podijelio prigodne maksimum karte s markom i žigom znamenitog Hrvata biskupa Dobrile. Prezentaciju je moderirao pjesnik Tomislav Milohanić, koji je prepričao i nekoliko crtica iz Dobrilina života i biskupovanja. Nakon predstavljanja prigode marke, povjesničar umjetnosti dr. Ivan Matejčić proveo je okupljene kroz kompleks Eufrazijane. (L)

Spomen večer o biskupu Dobrili u Rovinju

ROVINJ Pred velikim brojem zainteresiranih u Rovinju je 13. travnja, u organizaciji ogranka Matice hrvatske, održana spomen večer uz 200. obljetnicu rođenja i 130. obljetnicu smrti velikog istarskog preporoditelja biskupa dr. Jurja Dobrile. O njegovu liku i djelu, s društvenog, teološkog i povijesnog aspekta govorili su dr. sc. Mario Sošić, prof. Slavko Vukmanov Šimokov i dr. sc. Stipan Trogrlić.

Uz širi prikaz njegova života i djelovanja, osobito u kontekstu ondašnje snažne talijanske i talijanaške prevlasti u društvenom i gospodarskom životu nad istarskim Hrvatima, S. Trogrlić je istaknuto kako je ova obljetnica prigoda da se nanovo valorizira njegov

pozitivan doprinos modernizaciji istarskog društva, poglavito službom svećeništva i biskupstva, a što je dugo bilo prešućivano ili marginalizirano. Vjeroučitelj S. Vukmanov Šimokov, koji radi u rovinjskoj Osnovnoj školi Jurja Dobrile, smatra da se ova obljetnica treba iskoristiti za popularizaciju biskupova lika i djela, posebice u istarskim školama i među mladima, što bi trebalo imati kvalitetan učinak na izgradnju njihova humanog, kršćanskog i nacionalnog identiteta. Dr. Sošić pak smatra kako je biskup Dobrila poveo istarski hrvatski život pravim povijesnim putem, utemeljenim na istinskim evanđeoskim vrijednostima slobode i ravnopravnosti pojedinca i naroda, što ga je oslobođilo nepravedne po-

vijesne potlačenosti i uzdignulo ga na razinu moderne političke zajednice te ga učinilo ravnopravnim, u okviru matičnog hrvatskog naroda i hrvatske države, s ostalim narodima Europe. Po tome je on najveći istarski povijesni lik jer njegovo djelo nije bilo utopija, poput mnogih drugih istarskih povijesnih zabluda, već realan i povijesno, prije ili kasnije, nužno ostvariv cilj.

Između nekoliko pitanja iz publike valja naznačiti ono o potrebi da se uredi njegova rodna kuća u spomen-muzeju, da se poradi na prijenosu njegovih smrtnih ostataka iz Trsta u Istru i da se biskupovim imenom obilježe mnoge ulice, ustanove i društva širom Istre. (L)

Položeno cvijeće na Dobrilinu rodnu kuću

VELI JEŽENJ Povodom 200. obljetnice rođenja istarskog biskupa i preporoditelja dr. Jurja Dobrile 16. travnja, na dan njegova rođenja, pazinski gradonačelnik Renato Krulčić, župnik Starog Pazina i Svete Lucije (Pazinske) Maksimiljan Ferlin, prorektor pulskog Sveučilišta Jurja Dobrile prof. dr. sc. Lovre Božina i ravnatelj pazinske Gimnazije i strukovne škole Jurja Dobrile prof. Josip Šiklić položili su cvijeće na Dobrilinu kuću u Velom Ježenju. Nakon molitve, koju je predvodio župnik Ferlin, Krulčić je rekao da će Grad Pazin Dobrilinu rodnu kuću opremiti obnovljenim postavom o velikom biskupu, a pješačkom se stazom planira povezati Veli Ježenj i Tinjan u kojem je Dobrila polazio osnovnu školu. Središnja proslava 200. obljetnice Dobrilina rođenja obilježiti će se u rujnu raznim programima i znanstvenim skupom. (L)

Krizma u župi Pićan

PIĆAN U župi Pićan 15.travnja ove godine krizmalo se 28 krizmanika, bila je i Bijela nedjelja ili Mali Vazam te dan spomena na Božansko Milosrđe. Sv. misa je zaista bila lijepa, svečana, sve je bilo prigodno i odmjerno, crkva je bila također lijepo okićena s istaknutim imenima i prezimenima krizmanika na dva panoa sa svake strane glavnog oltara s golubicom s jedne strane i ogrijenim jezicima s druge strane. Crkva je bila puna, a ni zahladnjenje i kiša nisu sprječili većinu pićanskih župljana da toga svečanog i posvećenog dana, kad je sam Duh Sveti sišao u crkvu Navještenja Blažene Djevice Marije, budu nazočni takvom velikom činu i budu uz svoje mlade krizmanike. Na kraju sv. mise krizmanicima su podijeljene i knjižice o Božanskom Milosrđu, što je bio prigodan dar jedne osobe iz župe Pićan. Prenosimo dio razmišljanja i poruku gospođe Davorke Smoković, krsne kume jedne

Krizmanici župe Pićan, 15.4.2012.

od ovogodišnjih krizmanica koju je uputila svim krizmanicima ove generacije: ...*Današnji pečat, pečat dara Duha Svetoga kojim ste obilježeni, neka vas uvijek prati u vašem životu, u vašim djelima i mislima, i poglavito u vašem srcu. Sutra ćete otići u neke više škole, susrest ćete se s raznim ljudima i idejama, svašta ćete čuti, vidjeti, učiti. Svašta će vam biti ponudeno. Srijet je danas u velikoj krizi, ali najviše u moralnoj,*

sve se srožava, pa i sama se Crkva suočava s mnogim problemima i iskušenjima i ljudski je i pogriješiti. Ali vi, urijek znajte kad god vam u životu bude teško, kad vam suže budu pratnja i kad vam se učini da nema izlaza, uhvatite se za ovaj Pečat koji ste danas dobili, dodirnite u sebi dar Duha Svetoga koji je danas pospremljen u vas i naći će se neki izlaz. Nikad nemojte posustati i prestati vjerovati u to, ma što se dogodilo.... (L)

Dan franjevačkog svjedočenja u Puli

PULA Na drugu vazmenu nedjelju u župi sv. Antuna u Puli obilježena su dva značajna susreta povezana s djelom i uzorom sv. Franje Asiškoga. Frama se pripremala za svoja obećanja duhovnim vježbama na temu "Važni trenuci obraćenja u životu sv. Franje". Duhovnu obnovu predvodio je područni i mjesni duhovni asistent fra Tomislav Hrstić, župnik ove župe. Framaši su prvog dana duhovnih vježbi upoznali važnost kršćanskog obraćenja i praktičnim sudjelovanjem na krunici, misi i klanjanju i sami radili na svom obraćenju. Drugi dan obilježilo je cijelodnevno zajedničko druženje. Razmišljanjem, molitvom i radom po grupama upoznavali su važnost znakova križa, susreta s gubavcem i crkvom u kojoj je Franjo tijekom 4 godine doživio svoje obraćenje i započeo nov život. Na sam dan obećanja i primanja u samostanu su se okupili članovi Franjevačkog svjetovnog reda iz triju mjesnih bratstava grada Pule, kako bi proslavili jednu važnu obljetnicu. Članica ovog mjesnog bratstva,

Ana Perković, proslavila je 50. obljetnicu života u FSR-u. Ana Perković je rođena 23.1.1939. u Kanfanaru. U braku je imala četvero djece od kojih je dvoje umrlo u dobi od 22 i 33 godine života. Danas živi kao udovica i ima dvoje djece i osam unučadi. Sama je izjavila kako je od mladosti vezana za ovu župu i franjevce koji su tu služili, bili su joj velika potpora i pomoć u njezinim bolima i radostima koje su obilježile njezin život. Na večernjoj misi 30 mlađih dalo je obećanja i bilo primljeno u Franjevačku mladež. Veliku potporu dali su im framaši iz Ri-

jeke, koji su sviranjem i pjevanjem animirali misno slavlje koje je predvodio fra Tomislav. Na kraju misnog slavlja predsjednik Frame Matko Čulinović pozdravio je sve prisutne, zahvalio Riječanima na dolasku i čestitao Ani njezinu obljetnicu. Predsjednica mjesnog bratstva FSR-a Grozdana Vučić-Kolar pozdravila je sve prisutne u crkvi te posebno progovorila o Ani, koju je tako predstavila vjernicima. Matko se zahvalio svim roditeljima, duhovnom asistentu te pozvao sve mlade na prigodno druženje. (M. Grgić)

800 godina župe Vodnjan

Vodnjan ima idealnu mogućnost da postane predvodnikom evangelizacije na ovim područjima koja nadilazi župnu razinu.

VODNJAN Međunarodno znanstveno savjetovanje povodom proslave 800. obljetnice osnutka župe i 500. obljetnice smrti sv. Nikolozu Bursu, održano je u petak 20. travnja u prostorima Zajednice Talijana u Vodnjanu.

Pozdravne riječi sudionicima savjetovanja uputili su domaći župnik preč. Marijan Jelenić, gradonačelnik Klaudio Vitasović, predsjednik Zajednice Talijana Livio Belci, predstavnik županije istarske Vladimir Torbica, a skup je otvorio porečki i pulski biskup mons. Ivan Milovan.

O povijesti župe sv. Blaža govorio je mons. Marijan Jelenić, prof. dr. sc. Vesna Girardi Jurkić iz Pule istaknula je važnost utemeljenja Zbirke sakralne umjetnosti župe Vodnjan 1984., prof. Ferdinand Meder, ravnatelj Hrvatskog restauratorskog zavoda iz Zagreba, govorio je o osnutku Restauratorske radionice u Vodnjanu, mr. sc. Kristina Džin iz Pule o lokalitetima sakralne baštine Vodnjanštine u funkciji kulturne promidžbe, prof. dr. Miljenko Jurković iz Zagreba o Guranu i njegovim crkvama u srednjem vijeku, dr. Ivan Matejčić iz Poreča o crkvi sv. Stjepana u Peroju iz 9. st. i o prijedlogu restauracije.

O početcima kršćanstva u južnoj Istri doznali smo iz predavanja prof. Giueseppea Cuscitoa iz Muggie, dr. Elvis Orbanić, ravnatelj Državnog povjesnog arhiva iz Pazina govorio je o sv. Leonu Bembu, sv. Ivanu Oliniju i sv. Nikolozi Bursu čija su tijela ostala neraspadnuta, a prof. Biserka Budicin iz Rovinja govorila je o pismenima o svetim tijelima. Mr. sc. Ilija Jakovljević održao je vrlo znakovito predavanje o svetim tijelima i relikvijama, kao sredstvu nove evangelizacije, a mr. sc. Jakov Jelinčić iz Pazina o matičnim knjigama, kao izvoru za lokalnu i širu povijest.

Sudionici znanstvenog skupa u Vodnjanu

Prvi blok predavanja završio je prof. dr. sc. Stipan Trogrlić temom o uključanju Zbornog kaptola u Vodnjanu 1843. godine. Nakon stanke za ručak slijedilo je predavanje o fenomenu neraspadnutosti svetih tijela i važnosti znanstvene obrade relikvija koje je održala prof. fil. Ivana Anterić iz Splita, o konzervatorsko-restauratorskim zahvatima na relikvijama i svetim tijelima govorila je prof. Ksenija Škaric iz Zagreba, o čuvanju svetih tijela u novim uvjetima referirao je mr. sc. Denis Vokić iz Dubrovnika, a o prijedlozima programa korištenja prostora župne crkve kao mjestu prezentiranja Svetih Tijela govorio je dipl.ing. arh. Slaven Cetina iz Pule.

Iz predavanja mr. sc. Ilije Jakovljevića: *Sveti tijela i relikvije nisu samo muzeološki eksponati kojima treba prvo pristupati s povjesno-umjetničkog ili konzervatorsko-restauratorskog aspekta, već najprije s teološkog aspekta, budući da se ne radi o bilo kakvim tijelima, o bilo kakvu predmetu koji je nastao na ovaj ili onaj način. Sveti tijela dio su Crkve i ona su prvo predmet kulturnog štovanja i slavljenja. Ona su nastala u okviru Crkve jer sveci su dio Crkve i zbog svoga načina života, Crkva ih stavlja na štovanje i za uzor vjernicima i svim ljudima. Stoga pristupanje relikvijama, svetim tijelima, uopće sakralnom prostoru, treba kod svakog onoga koji dolazi bilo kao hodočasnik, s vjerničkim ciljem, ili kao turist, željan novih spoznaja i kulturnog obogaćivanja, izazvati strahopštanje i svijest da se dolazi u kontakt sa sakralnim.*

Vodnjan je upravo poznat po svetim tijelima i relikvijama. Stoga je prvotna zadaća Crkve da sačuva njihovu duhornu vrijednost te ih u skladu s naukom Crkve dadne na javno štovanje. Sve do onog trenutka dok budemo znali čuvati ontološku vrijednost svetih tijela, dok ona budu medij komunikacije sa svetim, do tada će imati svoje značenje. Uloga je Crkve da turistima ne govori isključivo o povjesno-umjetničkoj vrijednosti svetih tijela, nego prvo da svakom turistu narijeti onu istu poruku koји su živjeli sveci. Vodnjan ima idealnu mogućnost da postane predvodnikom evangelizacije na ovim područjima koja nadilazi župnu razinu.

Svečanu koncelebriranu svetu misu u čast sv. Nikolozu, čija je obljetnica smrти 23. travnja, predvodio je biskup Ivan Milovan. Župnik Jelenić Božju providnost u našem vremenu vidi u mogućoj obnovi štovanja sv. Nikolozu Bursu, čudotvorke koja je unaprijed prorekla dan svoje smrti. Poziv na svetost biskupova je poruka iz propovijedi, a uzore možemo naći pored tjelesnih ostataka oko 300 različitih svetaca, tolikih Božjih ugodnika.

Nakon mise predavači su imali prigodu pogledati sveta tijela smještena u klimatske komore, kako su zaštićena od vanjskih utjecaja po uzoru na sličnu zaštitu u svijetu, a sve ovdje viđeno izrađeno je pod vodstvom mr. Denisa Vokića. (Željko Mrak)

90. rođendan mons. Bogetića u Premanturi

Prekrasno je bilo vidjeti mons. Bogetića kao očitovanje jakosti Božje u slabosti i plodove njegova poslanja – mlade, raspjevane i dostojanstvene bogoslove.

Svaki je dan dar Božje milosti. Ima dana kada se očinska Božja ljubav očituje snažno i obilno po njegovim odabranicima, u određeno vrijeme i na određenim mjestima. Premantura je 28. i 29. travnja 2012. bila mjesto slavljenja i zahvale Gospodinu na Njegovoj silnoj i stalnoj brizi za svoj narod. Što se to događalo u Premanturi da je radost postala opipljiva, a svi ljudi prijateljski raspoloženi i razdražani?

Slavili smo 90. rođendan svećenika, biskupa, misionara, mons. Antuna Bogetića u prepunoj dvorani stare škole u Premanturi. Ulazak mons. Bogetića bio je praćen dugotrajnim pljeskom. U tom skromnom i krhknom čovjeku nesigurna koraka jasno se očitovalo – on je Božji čovjek. Kako dostoјno proslaviti rođendan najdičnijeg Premanturca, svećenika i biskupa, kako zahvaliti Gospodinu na tom daru? Godinu se dana u tišini pripremalo, uređivalo, slikalo i na kraju tiskalo djelo oca Ljudevita Maračića „Crkva u Premanturi“. Iz tišine je dar prikazan 28. travnja 2012. Pored slavljenika i autora knjige skup su uveličali načelnik općine Goran Buić, g. Andrej Bader, rektor Sveučilišta Jurja Dobrile dr. Robert Matijašić, rektor Biskupijskog misijskog sjemeništa Redemptoris Mater u Puli vlč. Piergiorgio De Angelis, pulski dekan mons. Vilim Grbac, pjesnikinja Marija Družeta, mladi recitator Matijas Stojanović. Otac Ljudevit Maračić, i sam Premanturac po majci, upoznao nas je s poviješću crkve u Premanturi. Upravo je u toj crkvi biskup Bogetić primio sakrament krštenja. Uistinu sveti Lovro nije prestajao biti zaštitnikom ovog naroda.

Prekrasno je bilo vidjeti mons. Bogetića kao očitovanje jakosti Božje u slabosti i plodove njegova poslanja – mlade, raspjevane i dostojanstvene bogoslove. Bili su tamo Preman-

Biskup Ivan Milovan i slavljenik mons. Antun Bogetić, biskup u miru

turci, Pomeroci, Banjolci, Vinkuranci, Puljani, susjedi, pa Talijani i Argentinika kao dokaz drugog ploda Božje ljubavi po mons. Bogetiću: ljubavi prema svom i drugim narodima koje sakuplja u zajedništvo Božjeg naroda. Njegova briga za budućnost očitovana je u oblikovanju obrazovane mladosti, za njegova je biskupovanja osnovan Pazinski kolegij. I nije to sve, misionarsko djelovanje mons. Bogetića ostavilo je traga u Argentini, a nakon biskupskog umirovljenja pa dok ga bolest nije sprječila, djelovao je u sjemeništu Redemptoris Mater na Tajvanu. Po njemu je očitovana i Božja ljubav prema svećenicima. Mons. Bogetić je u teško, ratno vrijeme (1991.) osnovao Biskupijsko misijsko sjemenište Redemptoris Mater u Puli. Ovo je sjemenište u samo 20 godina dalo 52 svećenika i 3 đakona, koji šire Evanelje po cijelom svijetu. Jedan je od tih svećenika i Venecuelanac Joel Catary, župnik Sv. Lovre u Premanturi. U ovom času u Sjemeništu se nalazi 35 bogoslova iz desetak zemalja svijeta. Obilje je to Božje ljubavi! Pravo je da upravo vlč. Joel Catary pripravi slavlje svom duhovnom ocu u njegovoj rodnoj Premanturi. U na-

dahnutom se pozdravnom govoru vlč. Catary prisjetio očinske brige mons. Bogetića za bogoslove u tada novoosnovanom sjemeništu Redemptoris Mater u Puli.

Sljedećeg je dana misu zahvalnicu predvodio porečko i pulski biskup mons. Ivan Milovan, uz mons. Antuna Bogetića te o. Ljudevita Maračića, Milana Milovana, Zigmunda Cibe i Joela Catarya. Crkva sv. Lovre bila je prepuna vjernika, bogoslova i zbornih pjevača. Tijekom misnog slavlja mons. Bogetić je podijelio sakrament krštenja. Dječji je plač tijekom obreda protumačio kao početno „prorokovanje“. A nakon mise župnik i župljani Premanture pozvali su narod na pripremljeni agape.

Biskup Bogetić je obrazovan, inteligen-tan, druželjubiv svećenik, ali nadasve je čovjek zaljubljen u Krista i njegov narod. Znao je neustrašivo što i kako činiti jer je s velikom poniznošću svoje djelovanje kupao u Kristovoj istini i ljubavi. Da, mons. Bogetić je uistinu bio i ostao poslušan Kristu bez ikakve zadrške. (Julijana Franinović Marković)

Ivan Grah – crkveni arhivist i povjesničar

Prigodom obljetnice smrti mons. Ivana Graha, istaknutog istarskog svećenika, Državni arhiv u Pazinu i Porečka i Puljska biskupija organizirali su okrugli stol na kojem su izlagali mr. sc. Ilija Jakovljević, vlč. Ante Močibob, mr. sc. Jakov Jelinčić, dr. sc. Miroslav Bertoša, dr. sc. Stipan Troglić

Piše Robert BURŠIĆ

Državni arhiv u Pazinu i Porečka i Puljska biskupija organizirali su povodom obljetnice smrti mons. Ivana Graha okrugli stol „Ivan Grah – crkveni arhivist i povjesničar“. Velika dvorana pazinskog arhiva 23. travnja bila je puna posjetitelja, među njima i rodbina mons. Graha. Nakon što je ravnatelj Arhiva dr. sc. Elvis Orbanić pozdravio nazočne i iznio životopis mons. Graha, svoja sjećanja na ovoga marljivoga i revnoga svećenika, kazivali su mr. sc. Ilija Jakovljević, gračaški načelnik Ivan Mijandrušić, vlč. Ante Močibob, mr. sc. Jakov Jelinčić, dr. sc. Miroslav Bertoša i dr. sc. Stipan Troglić. Okruglim stolom ravnao je David Ivić.

Mr. Jakovljević je, među ostalim, napomenuo da je potrebno sakupiti i objaviti sve radove mons. Graha i istodobno nastaviti s istraživanjem povijesti Crkve u Istri u 20. st. Vlč. Močibob je, govoreći o pastoralnom radu vlč. Graha, rekao da je bio strog, ali pravedan. Posebno je vodio brigu o bolesnicima, a svojim ukupnim djelovanjem, kao istaknuti istarski svećenik, ušao je u povijest. Uzorno je vodio matične i druge knjige, njegov je potpis bio u svakoj Ladonji i Istarskoj Danici, a taj pastoralni riječi djeluje i sada, naglasio je vlč. Močibob. Mons. Grah je bio osoba vrhunskih kvaliteta zato je o njemu teško govoriti jednoznačno, napomenuo je mr. Jelinčić, dugogodišnji njegov prijatelj i suradnik. Mladoga svećenika Graha biskup Dragutin Nežić usmjerio je u arhivske vode. Mnogo dana i sati proveli su obilazeći župne arhive. Radili su danonoćno, gotovo bez naknade. Mr. Jelinčić je ispričao puno zgoda s tih njihovih obilazaka župa. Jednom im je fico stao u Tinjanu, a kada su nekako došli u Gračišće, Grahova majka Ana

rekla im je: „Tako van i rabi, grete okolo kako dva pusta.“ Radili su sa zanosom, skidali prašinu s povijesti Crkve u Istri. Posebno je vrijedan, napomenuo je mr. Jelinčić, dnevnik rada što ga je vodio vlč. Grah. Bio je pobornik istine i Istine, discipliniran i pobožan svećenik, imao je što reći, bio je cijenjen i uvažavan, rekao je mr. Jelinčić.

Promicatelj prava na slobodu riječi

Gračaški načelnik Ivan Mijandrušić prisjetio se svoga nekadašnjega župnika, koji nije bio samo svećenik, već i pravnik, sudac, doktor, a posebno takstist. Oštar, britak na jeziku, vrijedan, znao je poći i u kampanju. Nije bilo bolesnika, a da ga nije posjetio, vojnika kojem nije pomogao, napomenuo je Mijandrušić. Dr. Miroslav Bertoša prisjetio se dana kada je s vlč. Grahom 1986. obilazio župne arhive srednje i sjeverne Istre u potrazi za pisanim tragovima o pandemiji u Istri. „Tada sam osjetio veličanstvenu atmosferu arhiva“, rekao je dr. Bertoša. To je bila inspiracija, puno zanimljivih materijala. Dojmljivi su bili i susreti sa župnicima. Vlč. Grah je bio iznimna osobnost, samozatajan, dosljedan, povijest je kritički vrednovao, bio je promicatelj prava na slobodu riječi, naglasio je dr. Bertoša.

Dr. Stipan Troglić opsežnije je govorio o mons. Grahu i njegovu doprinosu povijesti odnosa komunističke vlasti prema Crkvi u Istri. Kao poznavatelj istarske povijesti, rado je upućivao i posuđivao literaturu. Dr. Troglić je iskazao žaljenje što mons. Grah nije više napisao o crkvenoj povijesti, što se može opravdati time da je imao veliku

Mons. Ivan Grah

Mons. Ivan Grah, istaknuti svećenik Porečke i Puljske biskupije preminuo je lani 23. travnja 2011., u 83. godini života i 59. godini svećeništva. Sav svoj svećenički život posvetio je proučavanju istarske povijesti, napose Drugog svjetskog rata i porača, kad su stradale mnoge nevine žrtve. Autor je mnogih knjiga i članaka. Bio je i arhivist te je sa suradnicima popisao svu biskupijsku arhivsku građu. Mons. Grah rođen je u Cerovlju 1928. Osnovnu školu pohađao je u Cerovlju, sjemenišnu gimnaziju u Kopru i Pazinu; bogosloviju u Rijeci, Zagrebu i Pazinu. Za svećenika je zaređen 1952. godine. Bio je profesor povijesti i vjeronauka u pazinskom sjemeništu te župnik župa Gračišće, potom Ližnjana i Šišana gdje je umirovljen 2009. godine. Pulskim kanonikom imenovan je 1994., a 2010. postao je kapelanom Njegove Svetosti s naslovom monsinjora.

dozu samokritičnosti i temeljito je sve provjeravao. Govor je prepuštao dokumentima. „Obavio je pionirske posao, zato treba odati počast ovom velikom čovjeku“, zaključio je dr. Troglić.

S nama niste sami

Vrijedan projekt učenika Osnovne škole Vižinada. Motivirani književnim tekstovima o darovima, vrijednostima života, odnosu među generacijama, s učiteljicom hrvatskoga jezika Maricom Ledić osmislili su Projekt „Sretan rođendan“.

U Osnovnoj školi Jože Šurana Višnjan – njenoj Područnoj školi u Vižinadi završen je Projekt „Sretan rođendan“ u trajanju od jedne kalendarske godine - od 1. travnja 2011. do 16. travnja 2012. godine. Motivirani književnim tekstovima o darovima, vrijednostima života, odnosu među generacijama, s učiteljicom hrvatskoga jezika Maricom Ledić osmislili su Projekt „Sretan rođendan“. S učenicima danas sedmoga razreda u tročlanim skupinama učiteljica Marica Ledić i voditeljica škole Maja Šimonović Cvitko posjetile su sve osobe vižinadske općine s navršenih osamdeset i više godina (njih oko pedeset) čestitajući im njihov rođendan, uručili im prigodne darove, fotografirali susret, zapisali najzanimljivije događaje iz njihova života. Fotografijama i zapisima iz njihova života osmislili su u predvorju škole Vižinada izložbu „Sretan rođendan“ kao svečani završetak ovoga projekta.

Izložbu su otvorili načelnik općine Vižinada mr. sc. Marino Baldini i vlc. Alojzije Baf, vižinadski župnik, uz naznoćnost učenika sudionika, učitelja, roditelja i gostiju, a javnosti će biti otvorena do 18. svibnja 2012. godine. Predstavljeni eksponati nakon izložbe bit će odloženi i od njih će se formirati Mapa projekta „Sretan rođendan“. Načelnik općine Vižinada mr. sc. Marino Baldini, inače povjesničar umjetnosti, i velečasni Alojzije Baf, otvarajući izložbu, istaknuli su da se radi o jedinstvenom projektu u našim školama u kojemu su najmlađi ostvarili komunikaciju s najstarijima te izložbenom formom zabilježeno predočili javnosti. Vrijedan je to način dopunskog stjecanja znanja za učenike, odnosno način socijalizacije koji dostoјno uvažava iskustvo i otima zaboravu znanja i neobjelodanjene

Obitelj Fator iznenadena i obradovana posjetom čestitara

vrijednosti koje bi bez ove aktivnosti učenika pali vremenom u zaborav. Predvođeni velečasnim Bafom nazočni su se molitvom prisjetili i onih koji su tijekom trajanja projekta preminuli ili su bili predviđeni za posjet, ali čestitke za rođendan nisu dočekali, jer su u međuvremenu preminuli. Profesorica Marica Ledić govoreći o ovome, vjerujemo, jedinstvenom projektu kazala je da se od prvoga doživljaja i ideje, do početka ostvarivanja projekta gotovo tri mjeseca radilo na njegovu osmišljavanju. Uslijedili su razgovori s voditeljicom škole, ravnateljicom OŠ Višnjan čiji su područni odjel, s pedagoginjom, župnikom naših dviju župa, načelnikom općine i drugima.

„Ne želimo publicitet, priču, instrumentalizaciju. Želimo samo čistoću nakane. Trag u srcima“, kazala je prof. Ledić i nastavila: „Jedan je razred upoznao put života svojih najstarijih sugrađana. U susretima čestitke njihova rođendana, ti su nam dragi ljudi darovali beskrajno produhovljenosti, mirnoga iskustva, veselja i otkrivanja naših osobnih mogućnosti. Otvorili su nam prozore smisla i vrijednosti. Otkrili gdje smo danas mi, što vidi jedan trinaestogodišnji školarac ili što više ne vidi čovjek i svijet. Tijekom neponovljivih susreta naših rođendana,

doživjeli smo puno i puno naučili. Naša je nakana i bila prije svega doživljaj i dar obostrane radosti, ali smo shvatili i to da su naši slavljenici rođeni i živjeli u teškom povijesnom dobu, podnijeli nemoguće, ostali uspravni i hrabri. Iz teškoča života podignuli su vlastitu djecu u ljude, koji sada žive neusporedivo kvalitetnije od njih, ovdje u v i l i n s k o j Istri – zavičaju ponosnih potomaka na ponosnim temeljima.“

U realizaciji projekta sudjelovali su: profesorice Marica Ledić i Maja Šimonović Cvitko i učenici: Lucija Deklić, Lana Fator, Gianni Flank, Viviana Grizon, Andrej Horvat, David Ivančić, Loris Laković, Thomas Legović, Mario Matanović, Leo Matošević, Severina Nović, Mikela Oklen, Franko Pahović, Danijel Pilato, Nikolina Ritossa, Monika Ritoša, Sabrina Ritoša, Nina Šimonović i Sara Šimonović. Realizaciju su pomogli: Općina Vižinada, velečasni Alojzije Baf, župnik župa Vižinada i Ritošin Brig, Agrolaguna Poreč, gospoda Sandra Oklen i OPG Đanino Oklen, gospodin Marko Geržinić i OPG Geržinić, gospodica Anita Jakac, učiteljica tehničke kulture i učenici V., VI., VII. i VIII. razreda OŠ Vižinada školske 2010./11. godine. (Slavko Ledić)

Kardinal Bozanić: Bulešić je

Kristalna čistoća ovoga hrvatskog svećenika proizlazi iz prožetosti evanđeljem. Zbog svoje ukorijenjenosti u Radosnu vijest, bio je kristalno jasan: "Ili smo kršćani, ili to nismo. Nema polovične vjere, ne može je biti. Ako smo kršćani, moramo biti vjerni učenici Kristovi."

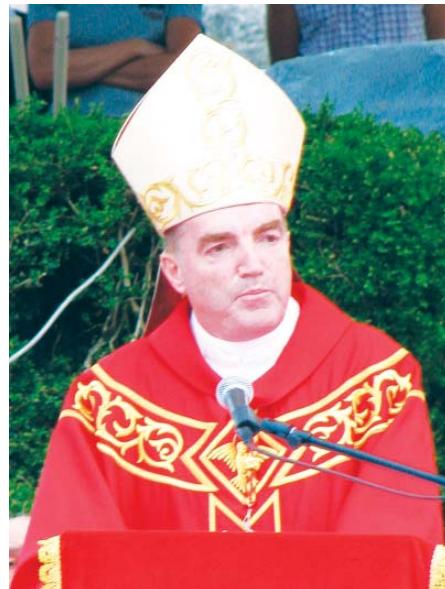
Piše mr. Ilija JAKOVLJEVIĆ

Upovorci pobožnih hodočasnika na Bulešićev grob, po uzoru na svoga prethodnika kard. F. Kuharića, o 60. obljetnici mučeničke smrti sluge Božjeg Miroslava Bulešića, 24. kolovoza 2007., bio je kard. Josip Bozanić. Toga dana Bulešićev grob bio je mjesto molitve Crkve u Hrvata. Svaki hodočasnik želio se duboko pokloniti i uteći zagovoru sluge Božjeg Bulešića.

Ovih smo se dana pred cijelom hrvatskom javnosti mi u Crkvi ponovno prisjetili naših mučenika i žrtava komunističkog režima, zahvaljujući neumornom radu biskupa Mile Bogovića. Možemo reći da na čelu mučeničke Crkve u Istri iz tog vremena stoje dva sveta svećenika bl. Francesco Bonifacije i sluga Božji Miroslav Bulešić. Na grob bl. Bonifacija ne možemo poći jer ne znamo gdje mu počivaju zemni ostaci. „*Za velečasnog Bulešića znamo ne samo mjesto nego i dan i sat, gotovo i minutu kada se dogodilo mučenstvo koje Crkvi u Istri i u čitavoj Hrvatskoj nije ostavilo ravnodušnom, iako je i dan i sat i njegovo ime – prema namisi komunističkih vlastodržaca – trebalo potonuti u zaboravu šutnje iz straha*“ – tom je prigodom u Svetvinčentu istaknuo kard. Bozanić.

Kardinal Bozanić: Bulešić je bio svećenik iznimne ljubavi prema Crkvi

Kad čitamo Bulešićeve zapise, vidimo kolikom je ljubavlju živio svoje svećeništvo, a iznad svega imao jasne stavove o Bogu i Crkvi. Kardinal ističe: „*Ta kristalna čistoća ovoga hrvatskog svećenika proizlazi iz prožetosti evanđeljem. Zbog svoje ukorijenjenosti u Radosnu vijest, bio je kristalno jasan: "Ili smo kršćani, ili to*

Kardinal Josip Bozanić

jasnim naukom ići do kraja, pa ako treba i mučeništvo podnijeti. Bulešić je u Baderni u propovijedi rekao: ‘*Moja politika je ta da vas potičem na put poštenja, od koga ste daleko; da vam pokažem cilj vašega života, da u vaša srca usadim kršćansku ljubar, slogu i dobrotu, da vam pružim sreću na ovome i drugom svijetu; da se za vas žrtvujem danju i noću. To je moja politika. To sam činio do sada, to isto učinit ću za vas i ubuduće... Ničega se ne bojim jer znam da činim u svemu svoju dužnost i miran sam pred Bogom i pred ljudima.*’” Tako su mogli u onom vremenu, ali i danas, samo sveci govoriti.

Bulešić: mučenik svete potvrde

Grob svakog mučenika postaje najочitiji znak pripadnosti jedne mjesne Crkve Bogu. Istarska Crkva u samim počecima obilježena je krvljju mučenika, od sv. Maura i drugih, a

Kardinal Bozanić na grobu Miroslava Bulešića

mučenik svete potvrde

Okupljeni vjernici u Svetvinčentu povodom 60. obljetnice mučeničke smrti Miroslava Bulešića

palma mučeništva prati je do današnjih dana. Kad je Crkvi bivalo tijekom povijesti najteže, tad je Bog preko pojedinaca, koji su bili spremni podnijeti mučeništvo, davao znakove svoje blizine. Kardinal Bozanić pozvao je vjernike da „dođu i vide“ nekoga „tko odražava Kristov lik“ u Svetvinčentu. Kard. Bozanić je istaknuo: „Upravo u onom trenutku, kada mu se činilo da ima najmanje snage, Bog mu je dao svoju snagu. Tako se okrutno ubojstvo prometnulo u slavu pobjede, a svećenik Miroslav Bulešić ovjenčan je palmom mučeništva. Na židu i podu župne

kuće u Lanišću ostao je trag njegove mučeničke krvi, ali je još dublji trag ostao živjeti u ljudima koji su svjedočili o žrjerstvu ubojica s komunističkim predznakom. Već je tada bilo jasno da u narodu živi glas o njegovoj svetosti (fama sanctitatis), što potvrđuje i detalj da su svećenici u Sjemeništu u Pazinu, dan nakon mučeništva, rezali komadice Bulešićeve okrvavljenе košulje i čuvali je kao dragocjenu relikviju. Iz svjedočanstava očevidača razvidno je s koliko je žara i neustrašivosti gorio za Krista. Mogli bismo ga zvati mučenikom slike potvrde.“

Godinama se, na poziv našeg biskupa Ivana Milovana, na poseban način krizmanici u Istri upoznaju s Bulešićevim likom i hodočaste na njegov grob. Mladi danas traže istinske svjedočke vjere te rado pohađaju grobove mučenika i razmišljaju o njihovu načinu življena vjere. Komunistička ideologija, bez obzira kojim se lažima i sredstvima služila da mladima nametne svoje mišljenje, ne uspijeva jer mladi danas ne traže govornike koji druge optužuju, već istinske svjedočke čiji način života više govori od mnoštva riječi.

Rimski proces za proglašenje blaženim pri kraju

Nakon povjesne, 30.ožujka 2012. i teološka komisija dala je pozitivno mišljenje čime je završilo proučavanje dokumenata.

Rimski dio kauze Sluge Božjeg Miroslava Bulešića bliži se svome završetku. Nakon povjesne komisije, 30. ožujka 2012. i teološka komisija dala je pozitivno mišljenje i jednoglasno potvrdila teološku ispravnost i čistoću Bulešićeva nauka. Sad su otvorena širom vrata da Bulešić bude proglašen blaženim i ispuniti se desetljetna težnja Istarskih Hrvata da domaći sin hrvatske Istre bude uzdignut na čast oltara.

Mons. Nikola Eterović u Zagrebu je 26. travnja 2012. potvrdio da će Miroslav Bulešić biti doskora proglašen blaženim kao mučenik komunističkog režima.

Biskup Ivan Milovan o Miroslavu Bulešiću

Jako me je obradovala vijest o napretku u svezi s postupkom u kauzi don Mira Bulešića, čije nam se svečano proglašenje blaženim, na taj način čini sve bližim. Već godinama svakodnevno molim na tu nakanu preporučujući sluzi Božjem naše najveće nakane. (L)

Tišina i riječ

Šuteći, dopuštamo drugoj osobi da se izrazi, i sebi, da ne ostanemo navezani na vlastite riječi i ideje. Samo se tako otvara mogućnost uzajamnog slušanja i postaje moguć jedan humaniji odnos.

Piše Ana
CVITAN

Ove se godine 20. svibnja obilježava Svjetski dan sredstava društvenih komunikacija. „Tišina i riječ“ naslov je 46. poruke za taj dan. Benedikt XVI. smatra posebno važnim promišljanje o odnosu između tišine i riječi kao o dva trenutka komunikacije koji, iako se doimaju proturječnjima, trebaju biti u ravnoteži kako bi se postigao autentičan dijalog i bliskost između osoba.

U tišini, naime, «slušamo i upoznajemo sebe, dolazimo do novih spoznaja i produbljujemo ih, razumijemo jasnije ono što želimo reći i ono što od drugoga očekujemo, biramo kako se izraziti. Šuteći, dopuštamo drugoj osobi da se izrazi, i sebi, da ne ostanemo navezani na vlastite riječi i ideje. Samo se tako otvara mogućnost uzajamnog slušanja i postaje moguć jedan humaniji odnos.» Vjerujem da s tim u skladu svatko od nas ima primjere autentične komunikacije koja u tišini dostiže svoj vrhunac. Iskazivanje nježnosti između osoba koje se vole, zagrljaj, poljubac, milovanja, izraz lica, ili stav tijela govore o našoj radosti, zabrinutosti, patnji ili ljubavi na jedan izravniji i dublji način.

Upravo je zbog toga važno, kaže Papa, stvoriti svojevrsni „ekosistem“ u kojem je moguće staviti u ravnotežu tišinu, riječ, sliku i zvuk. Posebno je to važno danas u vrijeme kada Internet, preko svojih tražilica i društvenih mreža, postaje „mjesto“ u kojem čovjek postavlja pitanja, traži odgovore, savjete ili

informacije. «Tamo gdje su poruke i informacije obilne», nastavlja Papa, «tišina postaje bitna kako bi se razlikovalo ono što je važno od onoga što je nekorisno i sporedno.»

U mnoštvu ponuda kojima smo bombardirani putem Interneta i drugih sredstava društvenih komunikacija, u površnim riječima i nevažnim informacijama postoji opasnost da se čovjek izgubi u traženju onoga što je uistinu vrijedno i smisleno za njegov život ili za situaciju u kojoj se nalazi.

U kratkim porukama koje nalazimo na različitim internetskim stranicama ili na društvenim mrežama poput Facebooka ili Twittera pronalazimo riječi koje potiču na razmišljanje, na meditaciju, pozivaju na produbljenje neke kratke informacije ili spoznaje. Takve poruke, koje uistinu izazivaju aktivan odgovor ili pak pozivaju na iskreno promišljanje mogu izreći ili napisati oni koji njeguju svoju nutrinu, koji su svjesni važnosti tišine i samoće iz koje se onda rađaju nove kreativne ideje.

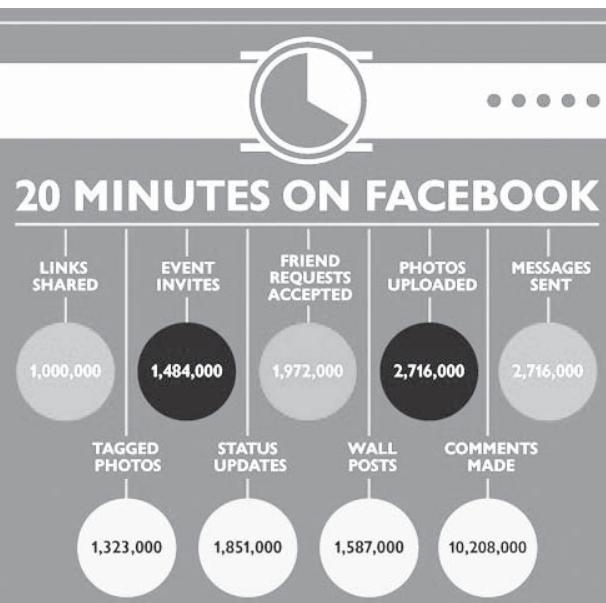
Instant učenje, gotova rješenja ili laki odgovori samo odvraćaju od saznanja kako se sa stvarnošću uvijek treba suočiti te kako skrivanje u nekim virtualnim svjetovima i pribjegavanje brzim rješenjima ne pridonosi rastu osobe ni međuljudskih odnosa.

Sredstva su dobra ako je poruka dobra. Iz toga proizlazi kako dinamika društvenih mreža i mogućnosti koje nam nova tehnologija pruža ne ovisi o samoj tehnologiji, nego o tome

kako je mi koristimo. Kao i u vrijeme kada su se rađala neka druga sredstva komuniciranja, tako smo i danas pred izazovima i strahovima jer ne znamo kamo tehnološki napredak vodi.

Prema statističkim podacima DigitalBuzz bloga, u 2011. godini svaki 13. stanovnik Zemlje bio je član Facebook društvene mreže, od toga 48% njih između 18. i 34. godine, u vremenskom razdoblju od 20 minuta na Facebook se stavilo 1.000 000 poveznica (informacija), 2.716 000 fotografija, napisalo 10.208 000 komentara.

Ovi podaci govore o tome kako se tehnološki napredak ne može i ne smije zaustaviti. Ostaje samo pitanje odgoja za nov način komunikacije, koji nas itekako mora brinuti i kojemu treba pridati važnost. Na području komunikacija i medija sve se mijenja. Ono što je u ovom trenutku važno jest obrazovati se i pokušati razumjeti taj novi način interakcije, zatim odgajati sebe i mlade za važnost one autentične, ljudske neposredne komunikacije koja će se onda preslikati i na komunikaciju putem Interneta. Posebno je to zadatak obitelji te odgojno-obrazovnih ustanova u kojima mladi traže primjer istinskog dijaloga koji, kako zaključuje Benedikt XVI., polazi od slušanja i kontemplacije.

Siromašniji, nesretniji i posvađaniji

Da će u tako kratko vrijeme bojovna ljevica, grabežljivi liberali i njihovi protuhrvatski svjetski lobistički podupiratelji, pristupiti tolikim radikalnim potezima u cilju potpunog ovladavanja hrvatskim materijalnim i duhovnim prostorom, to se ni najcrnjim scenarijem nije moglo predvidjeti.

Piše dr. Mario SOŠIĆ

Prisjetite se da sam u zadnjem prošlogodišnjem broju *Ladonje*, u ovoj kolumni, napisanoj neposredno nakon održanih parlamentarnih izbora, iskazao bojazan o tome kako bi se najavljuvane društvene promjene «na bolje», zapravo mogle izrodit u tek *simbolične promjene*, u kojima će doći samo do izmjene vladajuće garniture. Danas pak svjedočimo da se upravo to i dogodilo, ali s takvom temeljитom revolucionarnom i lijevo-boljševičkom ideološkom radikalnošću koja se proširila u mnoge pore hrvatskog društvenog života i krhkog hrvatskog identitetskog zajedništva. O tome sam pisao u prošlom broju, da bi potom aktualna previranja i zbivanja oko Bleiburga, desničarskog skupa u Zagrebu ili Jasenovca, oko vjeronauka ili zakona o umjetnoj oplodnji i drugome, potvrdila moje tada iznijete teze (*«bezobzirni marš ljevice»*).

U kontekstu takve politike, za koju ponekad pomislimo da se možda nas neposredno i ne tiče, pokreću se i odigravaju poražavajući procesi u hrvatskom društvu, i to na gospodarskom, psihološkom i političkom planu.

Hrvatske je građane zahvatio širok val poskupljenja, uz pad gospodarskih aktivnosti, porast nezaposlenosti i zaduženosti. Zaista dosad neviđeno, istovremeno su poskupjeli gorivo, energija, komunalije, prijevoz, hrana,

roba široke potrošnje, usluge, a plaće i mirovine stagniraju. To sigurno vodi osiromašenju još šireg kruga građana koji se, inače, u uvjetima dobrog gospodarenja državom, ne bi našli u toj poziciji jer su i obrazovani, i mladi, i hoće raditi.

Bilo bi za očekivati da se porastom cijena barem osnažuju hrvatski poduzetnici, obrtnici, poljoprivrednici ili pak državni proračun. Ali ni to se ne događa. Dapače, sve je više gubitaša, stečajeva, zatvaranja firmi i otpuštanja radnika, zaduživanja u inozemstvu.

„ Molitva i kršćanska nada možda su trenutno i najučinkovitije sredstvo za očuvanje mira u sebi, svojoj obitelji i narodnosnoj zajednici. „

Kad se sve to analizira, kad se pogleda stanje u društvu, kad se čuju žalopijke kako poslodavaca, tako i posloprimača, kad se osjeti izgubljenost mladeži, njezin bijeg u ovisnost, besmislenu zabavu ili želju za odlaskom iz domovine, kad partizanski pobednici iz Drugog svjetskog rata i njihovi nasljednici, danas dominantni u vladanju i upravljanju Hrvatskom, ne iskazuju nimalo sućuti ili poštovanja prema stotinama tisuća suprotnostranih žrtava i njihovih sljednika u razdoblju rata i dugog komunističkog porača, kada se Crkva, ta čudoredna i narodnosna odgajateljica širokog hrvatskog puka, napada i izgurava iz hrvatskog društva, kad se E, tada nema i ne može biti narodnosne sreće, nema blagoslova, nema uspjeha ni mira.

Umjesto mira, zadovoljstva, blagostanja, napretka, javnom scenom dominiraju svađe, podvale, kriminal, nemoral, opsjena i laž. Na ulicama se prosvjeduje ili paradira, a u narodu se zdvaja, svađa, psuje i proklinje. I sve to bez uspjeha i pozitivnih posljedica na kvalitetu društva i politike.

Da će u tako kratko vrijeme bojovna ljevica, grabežljivi liberali i njihovi protuhrvatski svjetski lobistički podupiratelji, pristupiti tolikim radikalnim potezima u cilju potpunog ovladavanja hrvatskim materijalnim i duhovnim prostorom, to se ni najcrnjim scenarijem nije moglo predvidjeti.

Istina, dio ranije vladajuće političke klase prilično je pripomogao da upravo do toga dođe jer je kukavički, izgleda i izdajnički, vlastite interese, prohtjeve i strast za vladanjem stavio daleko ispred općeg dobra naroda i države. K tomu, sada kao oporba, ništa ne čini da se usprotivi toj lijevoj oluji sa zahodom totalitarne prošlosti. A kako i hoće, kad su već mjesecima svom snagom uprti u zadržavanje stečenih i nezasluženih pozicija i privilegija i koče afirmaciju novog političkog potencijala koji bi imao šansu ubrzano okupiti narod oko vrijednosti i politike koja bi zaustavila ove negativne procese i dala izbavljajuću perspektivu.

Kolikogod dijelovi, a osobito najistaknutiji i inkriminirani pojedinci, stare vlasti zaslužuju prijezir i s pravom ih se kritizira, nisam siguran da nas i sadašnje stanje i ponašanje neće u konačnici dovesti do istih negativnih rezultata.

Hrvatsko društvo danas vidim pod snažnim utjecajem akumuliranih negativnih silnica, i zaista je molitva i kršćanska nada možda trenutno i najučinkovitije sredstvo za očuvanje mira u sebi, svojoj obitelji i narodnosnoj zajednici.

Dani Kršćanske kulture

Akademiku Josipu Bratuliću dodjeljena je godišnja nagrada Andrija Buvina (rad Kuzme Kovačića) za iznimian doprinos kršćanskoj kulturi.

Ovogodišnja, osma po redu, međunarodna manifestacija Dani kršćanske kulture održana je od 24. ožujka do 3. travnja u Splitu, Dubrovniku i Šibeniku, a od ove godine prvi put i u Zadru. Prvi put održana je 2005. u Splitu, a do danas postala je prepoznatljiva po sadržaju i vrijednom doprinosu kulturnom bogatstvu i raznolikosti u hrvatskom društvu te ukazala na bogatstvo kulturnog naslijeđa i postojanost kršćanske umjetnosti. Uz glavnoga organizatora nakladne kuće Verbum iz Splita, manifestacija je organizirana pod pokroviteljstvom Ministarstva kulture RH, gradova i županija te biskupija i nadbiskupija u kojima se održavala, a u suradnji s petnaestak kulturnih institucija. Dane kršćanske kulture obilježilo je sedamdesetak kulturnih događaja i tristotinjak sudionika manifestacije u Splitu, Zadru, Dubrovniku i Šibeniku. Među izuzetno bogatim i raznovrsnim sadržajima izdvajamo

neke, kao što su: obilježavanje 7. obljetnice smrti bl. Ivana Pavla II., tradicionalna smotra pučkih pjevača "Puče moj", izložba slika akademskog slikara Mile Skračića pod naslovom *Križ – odgovor ništavili vremena*, filmski program, cijelnevni križni put mladih kroz crkve, dramski prikaz *Muča*, izložba slika akademskog slikara Josipa Botterija Dinića, izložba eminentnih hrvatskih kipara Šime Vulasa, Kuzme Kovačića, Damira Mataušića, Stjepana Gračana, Marina Marinića, Josipa Poljana, Marije Ujević i Mira Vuca s temom križa *Častimo te, Križu sveti...* Bogatstvo i raznovrsnost kulturnih sadržaja kršćanskog nadahnuća ovogodišnjih Dana kršćanske kulture ukazuju na kulturno bogatstvo koje baštinimo, ali isto tako pokazuju da i danas iz tog istog nadahnuća autori stvaraju vrijedna kulturna i umjetnička djela.

'Hodajuća kršćanska kultura'

Na svečanom zatvaranju manifestacije – 3. travnja, u Dvorani Ivana Pavla II. Splitsko-makarske nadbiskupije, dodjeljena je akademiku Josipu Bratuliću godišnja nagrada Andrija Buvina (rad Kuzme Kovačića) za iznimian doprinos kršćanskoj kulturi. U obrazloženju nagrade mr. Petar Balta istaknuo je kako cjelokupni znanstveni rad i postignuća akademika Bratulića, tematski i sadržajno uzeti, sami po sebi više su nego snažno obrazloženje dodjeljivanja ove nagrade. Primajući nagradu akademik Bratulić, 'hodajuća kršćanska kultura', kako su ga oslovali, reče da je iznimno počašćen dodjeljenom nagradom jer je to potvrda onome što je radio proučavajući kršćansku kulturu i kako se nuda da će opravdati to povjerenje i u godinama koje slijede. Osvrćući se na riječi bl. Ivana Pavala II. "Ne bojte se!" istaknuo je kako se ne smijemo bojati izgrađivati kulturu prožetu kršćanskim temeljima. (T.M.)

Hrvatska misa Borisa Papandopula u Eufrazijani

POREČ Izniman glazbeni događaj priređen je 19. travnja u Eufrazijevoj bazilici u Poreču. Mješoviti pjevački zbor i solisti Ruske državne kapele Moskva, pod ravnanjem dirigenta Valerija Poljanskog, besprijeckornom vokalnom tehnikom, prekrasnim bojama glasova i kristalno čistom intonacijom, izveli su "Hrvatsku misu u d-molu, opus 86", remek-djelo Borisa Papandopula iz 1938./39. godine. Moskovski zbor glazbeni kritičari svrstavaju među najbolje na svijetu, a porečki je nastup njihova premijera u Hrvatskoj. Ruski su pjevači mnogobrojnoj publici podarili vrhunsku izvedbu "Hrvatske mise", dočaravši sav njen duboko religiozni i ozbiljan ugođaj. Djelo je skladano prigodom osamdesete obljetnice Hrvatskog pjevačkog društva Kolo u Zagrebu, kojim je više godina ravnao sam skla-

Mješoviti pjevački zbor i solisti Ruske državne kapele Moskva

datelj. Maestro Poljanski, 'zborski Karajan', kako ga nazivaju, vodi zbor od 1975. godine. Veličanstven ambijent i optimalna akustika Eufrazijane dali su dodatan pečat jasnoći, snazi i bogatstvu zvuka izvedbi u kojoj su briljirali slavni solisti: sopranistica Anna Pegova, mezzosopranistica Ljudmila Kuznjecova, tenor Oleg Dolgov i bariton Evgenij Lieberman. Ljubitelji klasične glazbe i zborског пјеванја на porečki su kon-

cert pristigli iz raznih krajeva Istre, uživali su u više od sat vremena vrhunskog koncerta čiji je kraj označio dugotrajan pljesak i četiri ponovljena poziva na izlazak pred publiku. Koncert je organiziralo Pučko otvoreno učilište Poreč, uz pomoć Ministarstva kulture, Istarske županije, Porečke i Pulsko biskupije, Grada Poreča, Turističke zajednice i Lagune Poreč. (T.M.)

Kazimir Mirko Milotić

Dana 12. travnja 2012. godine, u svojoj 69. godini života, okrijepljen svetim sakramentima, završio je ovozemaljski život i preselio se u vječnost naš dragi Kazimir Mirko Milotić. Rođen je 1.10.1943. godine na Starom Pazinu. Njegovi roditelji, majka Ana i otac Josip, usadili su u njega moralne vrijednosti i odgojili ga u kršćanskom duhu. Tu je osnovao obitelj, sagradio dom i sa svojom suprugom Ljiljanom, uz požrtvovan rad podizao svoje četvero djece na vjerskim temeljima. Iako se dugo i strpljivo borio s bolešću, susret s njim, dok je za ruku vodio svoje unuke, uvijek je bila radost jer je bio jednostavan, srdačan i svakome blizak. Krasila ga je dobrota, radišnost i iskrenost kao čovjeka,

Kazimir
Mirko
Milotić

supruga, oca i djeda. Preminuo je okružen pažnjom svoje obitelji, supruge, djece i 10-ero unuka i sahranjen u svojoj rodnoj župi na Starom Pazinu. Na vječni počinak ispratilo ga je veliko mnoštvo ljudi: rodbina, susjedi, suradnici, prijatelji, znanci i sugrađani. Dostojanstven ispraćaj i sprovodnu misu vodio je župnik vlč. Maksimiljan Ferlin u koncelebraciji s nekim od prijašnjih

župnika i drugih svećenika. Pjevajući sa suzama u očima ispratio ga je i zbor Roženice u kojem je i sam pjevao s više članova svoje obitelji. Uz Roženice, na svetu misi pjevali su i članovi župnog zbora jer je Mirko bio ne samo pjevač do pred samu smrt nego jedno vrijeme i orguljaš i voditelj tog zbora.

Uz mnoge druge, izraze sućuti uputio je i biskup Ivan Milovan te pokojnikovu dušu preporučio dragom Bogu. Koliko je bio cijenjen njegov rad i čestitost življena, pokazao je i velik broj svetih misa koje su naručili njegovi poštovatelji. Napustivši nas, ostavio je u nama veliku prazninu. Sjećat ćemo ga se s ljubavlju i moliti za njegovu dušu do ponovnog susreta. (A.K.)

Milka Miljavac

Dana 18. ožujka 2012. umrla je Milka Miljavac iz Stihovića (lindarska župa), dobra supruga, majka i zauzeta kršćanaka. Pokopana je na lindarskom groblju 19. ožujka 2012.

Rođena je 25. travnja 1922. u selu Kunici u pićanskoj župi kao treće od osmoro djece, od roditelja Antuna i Katarine Aničić. Udalila se u Pićnu kao već zrela djevojka u svojoj 26. godini, 24. siječnja 1948. godine za Viktora Miljavca iz Stihovića. Imali su troje djece: Smiljanu, Mirjanu i Armandu koji danas svi imaju svoje vlastite obitelji. Pojedna Milka imala je 13 unuka i sedam pravnuka. Kao mnogi naši ljudi onoga vremena, i ona je nakon vjenčanja došla iz svoje siromašne, ali poštene i kršćanske obitelji, u drugu također siromašnu, ali poštenu i kršćansku obitelj, kao sedmi član te nove svoje obitelji u kojoj su bile, uz svekrva i svekrvu, i dvije njezine šogorice i dvije postarije tete, boležljive i nemoćne. Kao dobra i snalažljiva osoba trudila se biti svima na pomoć, a naročito svojim nemoćnim i boležljivim tetama. Uza sve to, ona je voljela tu svoju obitelj i svojim se poslom i trudom žrtvovala da bi svi u obitelji mogli imati, makar

Milka
Miljavac

skromno, sve ono što je bilo potrebno za svagdašnji život. U kući je imala ne samo molitvenike nego i vjerski tisak koji je rado čitala.

Rado se Bogu molila i Blaženoj Djevici Mariji kojima je s velikim pouzdanjem preporučivala i sebe i sve one koje su joj bili blizu po rodu, prijateljstvu i poznanstvu. Zato nije prošlo dana, naročito u njezinim starijim godinama, da nije izmolila svetu krunicu, a i više puta u danu, da za sebe i sve svoje moli pomoć s neba. U crkvi sv. Marije Magdalene koja je blizu njezinu selu Stihovići, godinama u nedjeljama i blagdanima redovito je predmolila krunicu prije sv. mise s nekoliko dobrovoljaca koji su joj se pridružili. Bila je upisana, kao izgrađena kršćanka, u Franjevački treći red i u Apostolat mo-

litve, da bi u propisanim molitvama od Srca Isusova isprosila milost obraćenja raznim grešnicima. U svojem obiteljskom vrtu gajila je cvijeće da bi njime lijepo kitila crkvu sv. Marije Magdalene u kojoj je redovito sudjelovala na sv. misi i uvijek primala sv. sakramente ispovijedi i pričesti, a iz milja tu je malu crkvu u lindarskoj župi nazivala "svom dragom katedralom".

Kad bi mogla, rado bi pošla na razna hodočašća, a gotovo obavezno jedan put na godinu pošla bi Majci Božjoj na Trsat. Trudila se da u svojoj obitelji, naročito u njezinim staračkim godinama, bude što manje drugima na teret. I tako iz godine u godinu doživjela je visoku starost od gotovo 90 godina do kojih bi u punini bila došla da je dočekala 25. travnja. Zadnjih petnaest dana strpljivo je podnosila teške bolove zbog nadošle nepočudne i neizlječive bolesti. Prije svoje smrti primila je s velikom pobožnošću svete sakramente ispovijedi, pričesti i bolesničkog pomanjžanja. Prebačena je tada na stacionar u Pazinu, gdje je umrla u noći 18. ožujka 2012. godine. (Ivan Bartolić)

Socijalna dimenzija

U nastupnoj poslanici na hrvatskom jeziku god. 1858. u kojoj ističe kako su mu poznate nevolje siromašnog istarskog svijeta, Dobrila stoji na pozicijama tradicionalnog socijalnog nauka Crkve o potrebi suradnje među staležima jer svaki je „stališ“ dobar i u svakom se čovjek može spasiti.

Piše dr. sc. Stipan TROGLIĆ, Institut društvenih znanosti Ivo Pilar – Područni centar Pula

Upripremi za obilježavanje 100. obljetnice rođenja Jurja Dobrile godine 1912., u „Našoj slozi“ (NS) izšao je članak pod naslovom „Jedinstvena misao“, u kojem se nepoznati autor zalaže da se ova obljetnica obilježi „jedinstveno“ (kurziv u originalu), jer je „blagopokojni biskup“ prvi u Istru donio jedinstvenu misao. Na pitanje koja je to misao, odgovara: „Narodna prosvjeta! Za nju je on živio, o njoj je neprestano razmišljao, za nju je požrtvovno radio.“ Pa iako su toliki nastavili razvijati Dobrilinu jedinstvenu misao, ona je i dalje u narodu slabo poznata. Zato je spomenuta obljetnica prigoda da se ta misao protumači i popularizira kako bi njezina mobilizirajuća snaga došla i do najzabačenije seoske sredine i do zadnje seljačke kolibe.

Nezadovoljan isticanjem prosvjetnog biskupova djelovanja, kao bitnog i središnjeg dijela njegova rada, na napis u NS, dosta oštro, reagirao je „Pučki prijatelj“ (PP). Članku u NS zamjera se što se rad jednog katoličkog biskupa nastoji svesti na nejasan i rastezljiv pojam kao što je „narodna prosvjeta“. Privatitit iznesenu tezu, smatra PP, značilo bi predstaviti Dobriliu kao čovjeka nejasnih načela, a zanemariti ono što je bitno: da je on biskup Katoličke crkve. Sav Dobrilin kulturno-prosvjetni, nacionalno-preporodni i svaki drugi oblik rada ima svoje utemeljenje u vjeri u Boga, a ne u nekakvom apstraktном idealu kao što je narodna prosvjeta – zaključuje PP.

Polemičan osvrt PP na poglede NS moguće je razumjeti u kontekstu Mahnićeva radikalnog razdvajanja duhova, unutar kojeg se izravno neisticanje katoličke vertikale doživljava kao neutralno beskičmenjaštvo, što je u

konačnici voda na mlin sveprisutnijeg ateističkog liberalizma. Ne ulazeći ovdje u (ne)opravdanost stavova i NS i PP, možemo reći da je Dobrila kompleksna osoba te da nema potrebe isticati jednu, a zanemariti drugu stranu njegova djelovanja. Još bi gore bilo međusobno suprotstavljati različite sastavnice tog djelovanja. Mislim da je u tom kontekstu važno naglasiti socijalnu dimenziju Dobrilina pastoralnog rada.

Osobni i povijesni kontekst Dobriline socijalne osjetljivosti

Dobrila je postao porečkim i pulskim biskupom deset godina nakon godine 1848., nazvane i godinom revolucija. Te su građanske revolucije u Europi svom žestinom rušile stari feudalni poredak i snažno istakle načela liberalizma na svim područjima života, od filozofskog do političkog i gospodarskog. Ukipanjem feudalizma, kao jednoj od posljedica revolucionarnih previranja, seljak je postao osobno slobodan, no da bi postao i vlasnik zemlje, koju je dotada obradivao kao kmet, morao je vlasniku (feudalcu) platiti otkupninu. Nezgoda je za većinu seljaka bila u tome što nisu imali dovoljno novca za platiti tu otkupninu. Mnogi su se zbog

toga zaduživali kod lihvara – ovi tada počinju kružiti i po istarskim selima, a kad nisu mogli vratiti dug, morali su prodati stoku i zemlju te uzeti zemlju u zakup (kolonat) ili potražiti sreću u gradovima.

Osim što je kao svećenik, a potom i kao biskup mogao izbliza promatrati siromaštvo i bijedu istarskog ruralnog svijeta, Dobrila je proživio djetinjstvo obilježeno nerodicom i oskudicom, sve do gladnih godina. To najranije iskustvo duboko mu se urezalo u svijest, opečatilo ga kao seljačkog sina i nadahnjivalo njegove nastupe i govore u Istarskom saboru, Carevinskom vijeću i u prigodnim poslanicama. U već spominjanoj nastupnoj poslanici na hrvatskom jeziku god. 1858. u kojoj ističe kako su mu poznate nevolje siromašnog istarskog svijeta, Dobrila stoji na pozicijama tradicionalnog socijalnog nauka Crkve o potrebi suradnje među staležima jer svaki je „stališ“ dobar i u svakom se čovjek može spasiti. Zato poziva bogataše da velikodušno i obilno dijele siromasima, a siromahe upozorava neka budu strpljivi te se čuvaju zavisti i prijevare.

Kao biskup nije mogao izravno skupljati pomoć gladnjima, kao što je to činio u Trstu 1852. i 1853., ali je zato poticao svoje svećenike da pozivaju vjernike na velikodušnost u skupljanju milostinje za ugrožene. Tražio je da skupljenu milostinju pošalju u biskupiju odakle će se proslijediti najpotrebnijima. Primjerice, nakon tuče u Baderni i Sv. Lovreču (u lipnju 1861.) u Baški na otoku Krku (kolovoz 1870.) i potresa u Voloskom (ožujak 1870.) poslao je pozive dekanatskim uredima u kojima, upozoravajući na dramatičnu situaciju sve do opasnosti gladi, potiče župnike

Dobrilina pastoralnog rada

da se osobno uključe u prikupljanje pomoći. I one stvari koje nisu strogo pripadale Crkvi, kao što je poznavanje određenih zakonskih odredbi, ukoliko su se ticale dobra seljaka, nalazile su odjeka u Dobrilinim pismima. Sredinom rujna 1870. poziva svećenike da upoznaju vjernike kako krajem rujna istječe rok za zamjenu solida (kovani novac) za onaj papirnat. Budući da su solidi iz 1848. bili čak za 60% vrjedniji od novčanica koje su trebale ući u upotrebu, važno je da svećenici na ovu činjenicu upozore slabo informirane ljudi sa sela.

Unatoč naglašenoj osjetljivosti za socijalno pitanje, Dobrili je bila strana svaka revolucionarna (prevratnička) ideja o stvaranju boljeg i pravednijeg društva. Smatra da svaka vlast dolazi od Boga i kao takvu valja je poštivati. Osim toga, siromaštvo iz ljubavi prema Bogu kod kršćana je uvijek bilo na cijeni, „a sada bi svih htjeli gospodski se odjevati, ugađati si i uživati preko mjere i reda“. Uz racionalizam, kao drugo veliko zlo, apostrofirao je hedonizam i materijalizam. Zanimljivo je da uzroke za nedostatak svećenika nije pronalazio samo u „duhu vremena“ obilježenog racionalizmom i liberalizmom, nego i u socijalnom položaju seljaka koji nemaju dovoljno novca za dugo školovanje djece (otprilike 16 godina) za svećenika.

Dobrilina preferencijsalna opcija (povlašteno opredjeljenje) za siromahe – Roverija i Velikanje

Za kraj između Svetvinčenta i Vodnjanu, sa središtem u Juršićima, uobičajio se naziv Roverija. Toponim je dobio naziv prema talijanskoj riječi rovere-hrast, budući da je u prošlosti to područje bilo pod hrastovom šumom. Suvremenici u tamnim tonovima prikazuju vjerske, narodne, kulturne i gospodarske prilike u Roveriji i Dobrilino vrijeme. Svećenik Jakov Cecinović, rođeni Roverac iz Juršića, ovako opisuje svoj

uži zavičaj: „Roverija! Strašna je to rječ, još mnogima u Istri, jer krije u sebi krvavu prošlost, crne priče iz crnijeh dana. Razuzdani Roverac nije poznavao granice između tvoga i moga, nije študio pravice i poštenja, nego se sasvim predao opažni i grijehu. A otkud to? Bio je, naime, prepušten samome sebi daleko od svijeta, a tlačen od gospode, bez nauke i straha Božjega, robovao je svojoj volji, prodavao se u narniče strasti i bio doista strašan.“ U takav kraj Dobrila je odlučio poslati kapelana, podići crkvu i župni stan i sagraditi školu. Nisu ga pokolebale ni pesimističke izjave Antona Veniera, župnika susjednog Svetvinčenta, pet godina nakon uspostave kapelaniće i dolaska Josipa Velikanje za kapelana, kako od toga nema nikakve koristi, te da je Rovercima jedino potrebna žandarmerijska stanica. Naime, i kao tršćanski biskup, ohrabrivao je Velikanju da nastavi sa svojim vjerskim i prosvjetnim radom.

Kad je dobio obećanje od cara Franje Josipa da će pomoći izgradnju crkve u Juršićima, Dobrila je brigu oko podizanja crkve i župnog stana povjerio kavranskom kapelanu Josipu Velikanji, Slovencu iz Kanomlja (župa Spodnja Idrija). U odabiru Velikanje za kapelana pokazala se Dobrilina pronicavost. Kao biskup, na preporuku svog prijatelja đakovačkog biskupa Strossmayera, primio je Velikanju u Porečku biskupiju i poslao ga na studij teologije u Goricu. Dobro mu je bila poznata Velikanjina mladenačka odlučnost i upornost te stalno traganje za novim izazovima. Vjerovao je da će sve te prirodne dispozicije doći do izražaja u pastoralnom radu u zapuštenoj Roveriji. Dobrila je dobro pretpostavljao da bi manje odlučna i hrabra svećenika zatečeno stanje moglo pokolebiti. O svojoj nakani da ga premjesti iz Kavrana i imenuje kapelanom u Juršićima Dobrila ga obavještava u pismu od 14. travnja 1865.: „Roveriji treba svećenika koji bi nastojao puk probuditi i podbosti da počne i sam za sebe skribiti i trudit. Kuća za duhovnika nije dogotovljena, cimiter treba raditi: liepa posla za čovjeka razborita i radosna trudu.

Žao mi je dobrih Kavranaca, nu kad se bude moglo, skribit ću i za njih siromašne.“ Jedva je prošao mjesec dana od ovog pisma, a biskup Dobrila obavještava kavranskog kapelana da mu je preko dekanatskog ureda u Vodnjanu poslao dekret kojim ga imenuje kapelanom u Juršićima. Preporuča mu razbor i strpljivost kao osnovni preduvjet da se u Roveriji s mrtve točke maknu neke stvari.

Nakon što je Dobrila uskoro imenovan tršćansko-koparskim biskupom njegovo zanimanje za Velikanju i Roveriju nije prestalo. U trenucima malodrušja i, vrlo vjerojatno, pitanja o smislu i učinkovitosti svoga djelovanja, Velikanju su tjesila Dobrilina pisma. U prvom svom pismu iz Trsta 21. listopada 1875. hrabri Velikanju, koji je u međuvremenu preselio u Juršiće, da junački ide naprijed. Ističe spremnost da mu, u skladu sa svojim mogućnostima, materijalno pomogne te ga potiče da počne djecu poučavati u školi nadajući se dvjema stvarima: otvaranju konvikta u Pazinu i nekom dječaku iz Roverije kao gojencu tog konvikta. Pismo završava riječima: „Naprek junačka kri! Vi ste od junačkog korenja, ne ustrašite se ni buduće poteskoće, pa ćete pobijediti.“

Do kraja života ostao je u prisnoj vezi s juršćkim kapelanom. Godine 1877. poslao mu je 750 guldena za dovršetak župne kuće i 52 guldena za postavljanje spome-ploče nad ulazom u crkvu. Preko pazinskog župnika i prepozita Antuna Kalca slao mu je knjige za dake pučke škole u Juršićima, a u posljednja dva pisma bavi se pitanjem upisa vlasništva crkve i župne kuće. Velikanje je zemljiste na kojem su podignuti crkva i župna kuća upisao na svoje ime da vlasnik od kojeg je kupljeno zemljiste ne bi povukao prodaju, budući da su ga neki nagovarali da to učini. Iako već narušena zdravlja, Dobrila, prema vlastitom priznanju, često misli „na taj nevoljni puk: je li što bolje sada?“ Od novog izdanja molitvenika „Otče, budi volja tvoja“ obećava mu poslati nekoliko primjeraka za njegove dake.

Svećenici potrebni novoj vlasti

Svi priznaju da je doprinos vlč. Milanovića za Hrvate u Istri bio predragocjen. Ta činjenica «priskrbila» mu je od Talijana titulu «un sacerdote nazional-clerical-comunista». Ugledni francuski katolici čudili su se što jedan svećenik lobira za komunističku Jugoslaviju. Odgovarao im je činjenicom da su fašisti između dva rata tlačili naš narod u Istri da bi u njemu uništili hrvatske korijene i poznatom izrekom da se «državne granice određuju za stoljeća, dok se režimi mijenjaju». Danas smo svjedoci kako je imao pravo.

Piše Stanko Josip ŠKUNCA

Saveznički se pred kraj rata nisu mogli usuglasiti glede nove granice između Italije i Jugoslavije. Partizani su računali da će prednost imati oni koji prije zauzmu teritorije. Zato je od najvišeg zapovjedništva naređeno da se što prije zauzmu Pula i Trst. I stvarno, već početkom svibnja 1945. jugoslavenska je vojska ušla u Trst i Pulu, Njemačke su postrojbe potpisale predaju u Ilirskoj Bistrici 7. svibnja. Međutim, u lipnju su se saveznici sporazumjeli s jugoslavenskim vlastima da će pitanje granice biti naknadno utanačeno, a do tada u Istri i Julijskoj krajini bit će uspostavljena privremena vojna uprava podijeljena u dvije zone: Zona A za područje istočno od Soče te Trstom i Pulom s okolicom, kojima će upravljati savezna vojna uprava, i Zona B za ostala područja pod jugoslavenskom vojnom upravom. Na temelju tog sporazuma jugoslavenska se vojska morala povući iz Zone A, dakle i iz Pule i Trsta. Bio je to šok za pobjednike, kao i za slovenski i hrvatski narod. S obzirom na stratešku važnost ovog područja, već se nazirala napetost između Sovjetskog Saveza i zapadnih saveznika. Prevladavalo je mišljenje da će etnički sastav područja biti glavni kriterij za razgraničenje.

Nekadašnje «izdajice» postale spasitelji

Sada su nove komunističke vlasti uvijedjele da će im crkveni ljudi biti neophodni da bi što više oslobođenih krajeva pripalo Jugoslaviji. Tako su nekadašnje «izdajice» postale spasitelji.

Polovicom srpnja 1945. došli su u Trst na razgovor s vlč. Božom Milanovićem partizanski glavešine dr. Dušan Diminić i Ivan Motika s molbom da im on i drugi svećenici Istre pomognu u ovoj prevažnoj stvari. Milanović je na to pristao uz neke uvjete: 1. da vlasti Crkvi vrate zgradu Đačkog doma u Pazinu i da u njemu smije osnovati đačko sjemenište i gimnaziju za odgoj svećenika; 2. da se dopusti osnivanje istarskog svećeničkog društva («Zbor svećenika sv. Pavla») koje će zastupati interes svećenika; 3. da se dopusti izdavanje jednog vjerskog lista; 4. da se u školama drži vjeronauk; 5. da Društvo sv. Mohora može djelovati i izdavati vjerske knjige; 6. da se u školama može upotrebljavati Milanovićevo početnica «Prva čitanka». «Drugovi» su pristali na sve točke, osim zadnje. Dogovoren je da će Milanović potaći svećenike da dođu u Pazin i potpišu izjavu u kojoj se traži priključenje Istre Hrvatskoj i Jugoslaviji. Također su pristali da se Milanović može pridružiti i vratiti se u Istru vlč. Zvonimir Brumnić koga su također oni bili ozloglasili.

Prije nego će poći u Pazin, Milanović je posjetio biskupa Santina i izvijestio ga o svemu. On je uglavnom pristao na Milanovićeve prijedloge i odmah spomenuo da će vlč. Leopold Jurca biti ravnatelj, a vlč. Josip Pavlišić duhovnik budućeg sjemeništa. Što se tiče odborenja svećeničkog društva, to neka riješi Sv. Stolica. Biskup Santin bio je mišljenja da s novim vlastima treba razgovarati. Drugačijeg je bio mnijenja porečko-pulski biskup Radossi. On je

Mons. Josip Pavlišić

ne samo zabranio svojim svećenicima doći na sastanak u Pazin nego i telefonski nagovorio biskupa Santina da i on to zabrani. Stoga je Santin poslje nagovarao Milanovića da svećenici ne trebaju potpisati nikakvu izjavu o priključenju Istre Jugoslaviji. To je bio razlog da je na sastanak u Pazin 31. srpnja 1945. došlo tek dvadesetak svećenika. Svećenici su se, izbjegavajući službeni susret s vlastima, sami okupili u blagovaonici franjevačkog samostana, sastavili i potpisali izjavu u kojoj se ističe da «Istra iz etnoloških, geografskih i ekonomskih razloga treba biti priključena demokratskoj Federativnoj Jugoslaviji» i da naš narod «ima pravo doći do narodne i demokratske slobode u zajednici sa svojom istokrvnom braćom». Nakon ručka svećenici su se ipak sreljeli s Diminićem, Motikom, Josipom Šestanom i iz Zagreba prisjeljim mons. Ritigom, koji je kao simpatizer NOB-a postao predsjednik Komisije za vjerske poslove. Sutradan je vlč. Tomo Banko posjetio druge hrvatske svećenike, koji su potpisali navedenu izjavu koja je tako dobila 44 potpisa. Razumije se da biskupi Talijani nisu bili njome zadovoljni jer su oni svim silama nastojali da Istra ostane pod Italijom. Ovdje se više nije radilo o vjer-

skom pitanju, nego o prirodnom pravu svakog naroda. Milanović je postavljao sebi pitanje: «Da li je pravo da hrvatski svećenici odustanu od rada za oslobođenje svoje domovine zato što to hoće talijanski biskupi, vjerojatno iz političkih razloga?» Da bi ublažili svoj neposluh, svećenici su posebnim pismom izrazili odanost biskupu Santinu, na što je on postao mekši te im je čak odobrio statut «Zbora svećenika sv. Pavla».

Vlast svjesna važnosti glasa crkvenih ljudi za spašavanje hrvatske Istre

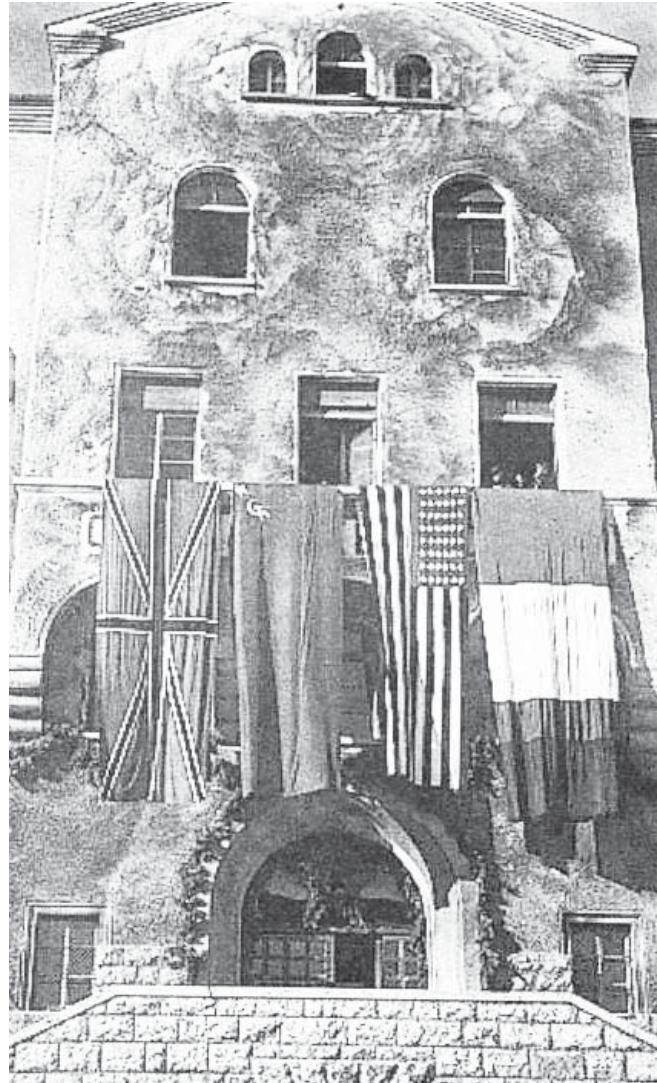
Vlč. Božo Milanović je pozvan u Zagreb da bi napisao i dao materijale koji će izaslanicima poslužiti za pravedno razgraničenje Italije i Jugoslavije. U Zagreb ga je vozio prof. Ante Drndić, onaj isti koji ga je bio osudio na smrt. «Katkada su doista čudni putovi života!» –bilježi Milanović. U Zagrebu se sastao s dr. Vladimirom Bakarićem, predsjednikom Vlade, i generalom Ivanom Krajačićem, ministrom unutrašnjih poslova, koji su mu potvrdili sve što su mu «drugovi» u Trstu bili obećali, štoviše, da će vlasti otkupiti njegovu Prvu početnicu koja će se moći koristiti u Istri dok se ne iscrpi naklada. Milanović je tada bio zadovoljan jer su mu tako nadoknađeni troškovi tiskanja, premda je kasnije saznao da su početnice završile u starom papiru. Vlast je bila svjesna od kolike je važnosti glas crkvenih ljudi za spašavanje hrvatske Istre.

Ovo je vrijeme idiličnih odnosa vlč. Milanovića i državnih vlasti. U Zagrebu je dobio papir za izdavanje molitvenika, sjemenišnoj gimnaziji u Pazinu isposlovao je pravo javnosti (što je trajalo do kraja šk. god. 1951./52.), dobio lijepu količinu novca za uređenje i uzdržavanje sjemeništa i novčanu pomoć za svećenike.

Iste god. 1946. zasjedala je u Parizu saveznička komisija za novu granicu

Italije i Jugoslavije. Komisija je imala zadatku napraviti što pravedniju granicu na temelju etničkog sastava stanovništva. Obje strane posale su u Pariz svoja izaslanstva da lobiiraju za svoju državu. U jugoslavenskom izaslanstvu bio je i vlč. Milanović, uvijek odjeven u svećeničkom odijelu i ne propuštajući moliti svoj časoslov, što nije ostalo nezapaženo. Amerikanci i Englezi za stupali su gledište da pola Istre treba pripasti Italiji. Rusi su naprotiv htjeli granicu staviti na Soču. Na temelju svih dokumenata, statistika i biskupijskih shematisma i uz pružanje podataka svjetskom tisku prevladala je srednja, francuska opcija, koja je jugoslavensku granicu stavljala na Mirnu s tim da se na ostalom području s Trstom i okolicom kreira Slobodni teritorij Trsta. No, i on je podijeljen na Zonu A (pod upravom savezničke vojske) i Zonu B (pod upravom jugoslavenske vojske). To je zaključeno 2. srpnja 1946., ali je mirovni ugovor dviju država potpisana 10. veljače 1947.

Na snagu je stupio 15. rujna iste godine, do kad su ga obje države ratificirale. Slovenci nisu bili zadovoljni ovim ugovorom jer je još uvijek dosta njihova pučanstva ostalo pod Italijom. «Francuska linija otvoreni je neprijateljski čin protiv nove Jugoslavije, a ujedno protiv pravde i mira» – govorio je Kardelj. Svi priznaju da je doprinos vlč. Milanovića za Hrvate u Istri bio predragocjen. Ta mu je činjenica od Talijana «priskrbila»

Zastave saveznika na zgradama sjemeništa u Pazinu

titulu «un sacerdote nazional-clerical-comunista.» Ugledni francuski katolici čudili su se što jedan svećenik lobira za komunističku Jugoslaviju. No, on im je odgovarao činjenicom da su fašisti između dva rata tlačili naš narod u Istri da bi u njemu uništili hrvatske korijene te već poznatom njegovom izrekom da se «državne granice određuju za stoljeća, dok se režimi mijenjaju». Danas smo svjedoci kako je imao pravo.

Razumije se da su istarski biskupi, Radossi i Santin, ostali ovim rješenjem duboko razočarani. Većina talijanskog naroda nije htjela ostati pod komunističkim režimom te je optirala i napustila svoju zemlju Istru i odselila u Italiju. Istu opciju izabrali su i biskup Radossi i talijanski svećenici.

Kako sačuvati zdravlje i produžiti životni vijek

Polazište jest biti duhovno i fizički aktivan tijekom cijelog života.

Piše doc. dr. sc. prim. Mario Glavaš

Već više od 40 godina znanost je došla do spoznaja da vrsta prehrane i način življenja značajno utječe na kvalitetu i dužinu ljudskog vijeka. Istodobno došlo se do saznanja da je ljudski vijek značajno kraći od biološke određenosti, što je navelo na zaključak da se ljudski vijek može produžiti, npr. pravilnom prehranom i pravilnim načinom života. Na temeljima tih spoznaja ljudski se vijek produžio za više od 15 godina u zemljama u kojima se ljudi istih pravila drže. Polazište jest biti duhovno i fizički aktivan tijekom cijelog života što znači raditi i učiti od rođenja do smrti s opredjeljenjem da se voli život usprkos mnogim teškoćama s kojima se susrećemo, da se znamo radovati, da nosimo ljubav u sebi, da je dijelimo i primamo u punini smisla života. Što se pravilne prehrane tiče, ona se u osnovi svodi da se održi primjerena tjelesna težina te da se snizi razina ukupnog kolesterola, LDL kolesterola i da se povisuje razina HDL kolesterola jer je to glavni činitelj uz ozljedu i upalu stijenke arterije, za razvoj procesa ateroskleroze, bolesti koja znači starenje, jer ako nema oksidiranog LDL kolesterola, aterosklerotski se ciklus ne može odvijati, što znači da se starenje praktički može zaustaviti, ali, naravno, ne i umiranje.

Tri obroka dnevno!

Poželjno je jesti tri obroka dnevno, a za međuobroke jesti voće, doručak treba biti dobar, ručak također, ali večera skromna, a raznovrsno povrće jesti svaki dan. Ribu bi trebalo jesti tri puta tjedno, s time da cijena ribe ne znači i kvalitetu, meso sa što manje masnoća, pretežito bijelo, jesti dva puta tjedno, a dva dana u tjednu ne jesti ni ribu ni meso. Bjelančevine trebaju činiti 20 posto unesene hrane dnevno i biti što više biljnog podrijetla. Ugljikohidrati

trebaju činiti 50 posto unesene hrane, najviše u obliku škroba, primjerice palentta, riža, krumpir, tjestenina te crni kruh, a što manje jesti jednostavni šećer. Masnoće čine 30 posto unesene hrane, od toga nezasićene masti 20 posto, a

zasićene samo 10 posto ili manje, što bi značilo da sva hrana treba biti pripremana na maslinovu ulju kao idealnoj masnoći. Vode treba konzumirati više no što imamo potrebu za pićem, barem jednu litru, i to vodu koja ne sadrži štetne sastojke, kao nitrati i nitrite, klor, itd. Što manje piti industrijska slatka pića i sokove, a najbolje prirodne voćne sokove, svakako od miješanog voća. Od alkoholnih pića najbolje je dnevno konzumirati 3 del crnog vina ili druga alkoholna pića; ako nema crnoga vina, uvijek u istoj količini alkohola, i to do najviše 30 mg alkohola dnevno. Izbjegavati punomasne sireve i iznutrice, mesne prerađevine, tvorničke kolače, ali i sve slatkise, svinjetinu, žutanjak jajeta, margarin, a što manje jesti hranu pripremljenu na visokom temperaturama prženjem, pečenjem i roštiljanjem i u pravilu jesti što svježiju neprerađenu ili kuhanjem pripremljenu hranu. Ako prihvativamo sve navedeno, često nije dovoljno da svedemo kolesterol i njegove frakcije u optimalne, a pogotovo u idealne okvire. I zato je potrebno posegnuti za lijekovima koje propisuje kompetentan liječnik, a to su u prvom redu vrsta lijekova koje nazivamo zajedničkim imenom statini od kojih su najbolji fluvastatin (Lescol), atorvastatin (Sortis) te Rosuvastatin (Crestor). U gotovo 30-godišnjem razdoblju nisam imao bolesnika kojemu,

ako se držao svih ovih pravila, nije bilo moguće dovesti kolesterol, LDL i HDL u željene okvire i te je bolesnike užitak pratiti, oni se jednostavno vidljivo pomlađe i s vremenom sve manje trebaju liječnika, a resi ih dobro zdravlje. Ovdje moram istaknuti kada je razina kolesterola u optimalnim granicama, a to znači ukupni kolesterol barem od 4,5 LDL do 2,5, a HDL više od 1,3 i da su od razine kolesterola i njegovih frakcija bitniji omjeri ukupnog kolesterola i HDL-a i LDL kolesterola i HDL kolesterola i kada je to u dobrom omjerima, pogotovo ako je HDL kolesterol blizu ili iznad 1,55 ne samo da procesi stvaranja naslaga u arterijama praktički budu zaustavljeni već i oštećene krvne žile postaju bolje prohodne što je zasluga HDL kolesterola, a opskrba se hranom i kisikom i u gotovo već otpisanim dijelovima tijela normalizira, za što imam ne malo dokaza. Na ovaj ćemo način činiti najviše za svoje zdravlje, a država će biti znatno manje opterećena financijskim izdacima za zdravlje pa neka ne bude teško propisivati lijekove, i to one dobre. Ovaj projekt morao bi biti od strateške važnosti za naciju, a laboratorijsko kontroliranje ukupnog kolesterola LDL, HDL, triglicerida, ali i CRP-a (važan za prosudbu postojanja i stupnja oksidacijskog stresa) obavljati jednom godišnje.

Ćakule pod ladonjon

Jože: Eko, kumpare, doša je i maj. Najlipši mjesec u ltu. Marijin mjesec. Brašnivanja, bermanja, hodočašća, svibanske pobožnosti... Na sve kraje živost, sve se movi.

Zvane: Kuntenat san da je u Puli udoprta zavičajna knjižara hrvacke Istre ki su je zdili ime *Histria Croatica Petit'*, i želin puno sriće i dobar petit. Smo ponosni i na glagolicu, to staro pismo Hrvata, tr čakavštinu na kojoj je i Marul pisa, a i prije tega je jazikon hrvackin, zuz latinski i nemački, pisan Istarski razvod, ti stari sridnjovikovni dokument.

Jože: Čuja san da je prid ništo već ud mjesec dan u Žminju zaigrala Prva čakavska liga...

Zvane: Ma ne, kumpare, po majku brkastu! Ti si ništo štaintendija, ubrnuja; nisu to športaši, to su se stali čakavski poete. I sad certi išću trenera, da kako bi se učlanili...

Jože: Lipo je bilo, prelipo, u našoj Eufrazijevoj baziliki slušati ruski zbor ki je vrhunski izveja Hrvacku mašu našega proslavljenega glazbenega meštra Papandopula. Jušto da se čovik čini i dići.

Zvane: Čuda lipih stvari, Bogu hvala! Naša hrvacka mladež se je skupila u Sisku. Srce ti reste videć tu silnu mlados na kupu. Koliko vrednine, koliko kuraja! Prirodni fenomen 'svitlosna rika' priplavila je tisućliti Sisak i tu mladu biskupiju, kako ča su lipo bili najavili.

Jože: Lipa je to kontrapeza vnega ča vidimo oko sebe. Judi su štufi te situacije, i grdih novitali. Kriza, kriza! joču na sve kraje, a to je već boti samo škuža za čuda tega zakriti ili zamgliti. Kriza, recesija, pa ča? Jušto lipo. Triba se manizati, levati, hitati ruke kolo sebe, strti se napro po čelu, zasukati rukave...

Zvane: Pogledaj samo naše kampanje - ne vne kad su jizbori (da me ne biš krivo kapija), nego naša poja i njive - tr vero je lipi kus u baredi, u nekulturi. Judi je sve manje, grusta sve već... Ki će naše njive delati? Judi moji, usvistimo se, zbudimo se; ko ne mi ki će umisto nas...?

Jože: Mi je povida moj pokojni utac. Bilo je to vaje potle Drugega svitskega rata. Certi su žderali vovce i spijali boocene vina, i gubili vrime, dokle je seno ustalo nepograbljeno; mlada trava je resla kroz seno i stari taj. Kad su imali sena, nisu imali krave, a kad su imali krave, nisu imali sena...Kuku lele! Eli uvako: iman štalu, niman kravu; kravu iman, niman štalu...Glavu iman, pamet niman... Nikako da se složi jeno i drugo. Vajk ništo fali. Zvane: I vironauk bi vni na vlasti stili vrči na rub, prvi eli zadnji sat, pod škužon da vni ki ne gredu na ti sat bi bili raštrkani i nidan hi ne bi ima navar.

Jože: Bog daj sriću, i vržmo glave skupa.

Zvane: Boh s tobom, kumpare!

Jože: Dovidova, kumpare!

Marija Slišković: »Sunčica«

Tekstovi u knjizi »Sunčica« nisu štivo koje se čita u trenutcima odmora. »Sunčica« traži ozbiljnost cijelog društva, nas ovdje, svih političkih struktura, javnih djelatnika, medija, cijelog naroda - riječi su autorice Marije Slišković.

Ovo su istiniti iskazi, svjedočanstva, žena o ratnom zločinu silovanja koje su proživiljavale u vrijeme ratne agresije Srbije i JNA na Hrvatsku. U vremenu kada ih Hrvatska nije mogla zaštititi. Ovo su istinita svjedočanstva o zarobljavanju, silovanju, maltretiranju, ponižavanju žena i muškaraca, vršenih kao dio ratne strategije agresora. Zapisano je dio proživiljenog, malog broja žena. Sunčica je osmomjesečna zatočenica. U procesu koji se vodio protiv počinitelja zločina nad njenom majkom, kao statistički podatak navodi se da se u stanu za silovanje nalazila i osmomjesečna djevojčica. I to je sve. Majka navodi da su vojnici bacali na njenu bebu svoje teške vojničke jakne. Beba se mogla ugušiti. Majka nije mogla zaštiti ni sebe ni nju, trpjela je užas. Nije pokrenuta odgovornost nasilja nad osmomjesečnom Sunčicom, samo je zločincima u ponovljenom postupku kazna prepolovljena, žrtva nije obeštećena.

Zato je »Sunčica« tu, da nitko ne prešuće osmomjesečnu logorašicu, da se ne prešuće ratni zločin, da žrtve znaju da je prošlo vrijeme kada ih njihova država nije mogla zaštiti. »Sunčica« je napor žrtava u iskazivanju svjedočanstva prema kojima državne institucije trebaju pokrenuti procese obeštećenja žrtava, pokretanje procesa protiv počinitelja, članova agresorske vojne ili paravojne snage.

Ne postoje li zakonske odredbe, stvorite ih! Žrtve više neće šutjeti.

Knjigu možete naručiti na: udrugasuncica@net.hr
marijasli@net.hr

Adresa:

Udruga Sunčica

Vukovar, Ul. SR Njemačke 211

Udruga žena "Sunčica" – Vukovar

Kontakt: 091/111-4-848

Izdavačka kuća JOSIP TURČINOVIĆ d.o.o., Pazin, narudžbe tel. 052/ 624 342

Prodavaonice: * PAZIN, A. Kalca 2, tel. 052/ 621 082

* PULA, Dantrov trg 1, tel. 052/ 216 498

S hodočašća u Svetvinčenat povodom svjetskog dana molitve za duhovna zvanja

Sljedeći broj Ladonje izlazi 10. lipnja

Dobra ruka: N.N. Pazin 200 kn